

Національний банк України

Консолідована фінансова звітність
за рік, що закінчився 31 грудня 2016 року

У цьому консолідованому звіті 72 сторінки

Зміст

Заява про відповідальність керівництва щодо підготовки та схвалення консолідованої фінансової звітності за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року	1
Звіт незалежного аудитора	2
Консолідований звіт про фінансовий стан	4
Консолідований звіт про сукупні доходи	5
Консолідований звіт про рух грошових коштів	6
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі	8
Примітки до консолідованої фінансової звітності	
1 Основна діяльність	9
2 Основи облікової політики та складання звітності	11
3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку	26
4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	29
5 Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	30
6 Цінні папери нерезидентів	31
7 Авуари в СПЗ	35
8 Цінні папери України	36
9 Кредити банкам та іншим позичальникам	39
10 Внески в рахунок квоти МВФ	43
11 Основні засоби та нематеріальні активи	44
12 Інші активи	45
13 Кошти банків	45
14 Кошти державних та інших установ	46
15 Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	47
16 Кредити отримані	47
17 Зобов'язання перед МВФ	47
18 Інші зобов'язання	48
19 Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	49
20 Управління капіталом	50
21 Грошові кошти та їх еквіваленти	50
22 Процентні доходи та витрати	51
23 Інші доходи	51
24 Витрати на утримання персоналу	52
25 Адміністративно-господарські та інші витрати	52
26 Чисте зменшення/(збільшення) резервів	52
27 Управління фінансовими ризиками	53
28 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику	55
29 Кредитний ризик	57
30 Валютний ризик	59
31 Процентний ризик	60
32 Ризик ліквідності	63
33 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти	66
34 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань	67
35 Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	70
36 Операції зі зв'язаними сторонами	70
37 Події, що відбулися після звітної дати	72

Керівництво несе відповідальність за підготовку консолідованої фінансової звітності, яка достовірно, у всіх суттєвих аспектах, відображає фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній станом на кінець дня 31 грудня 2016 року, а також результати їх діяльності, рух грошових коштів та зміни у капіталі за рік, який закінчився цією датою, а також за розкриття основних принципів облікової політики та іншої пояснювальної інформації, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ).

При підготовці консолідованої фінансової звітності керівництво несе відповідальність за:

- належний вибір та застосування облікової політики;
- представлення інформації, у т.ч. даних про облікову політику, у формі, що забезпечує прийнятність, достовірність, співставність та зрозумілість такої інформації;
- розкриття додаткової інформації у випадках, коли виконання вимог МСФЗ є недостатнім для розуміння користувачами звітності того впливу, який ті чи інші угоди, а також інші події чи умови здійснюють на консолідований фінансовий стан та фінансові результати діяльності Національного банку України та його дочірніх компаній;
- ствердження про дотримання вимог МСФЗ за умови, що будь-які суттєві відхилення розкриті та роз'яснені в консолідованій фінансовій звітності; та
- оцінку здатності Національного банку України та його дочірніх компаній продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Керівництво також несе відповідальність за:

- створення, впровадження та підтримання у Національному банку України та його дочірніх компаніях ефективної та надійної системи внутрішнього контролю;
- ведення обліку у формі, яка б давала змогу розкрити та пояснити угоди Національного банку України та його дочірніх компаній, а також надати на будь-яку дату інформацію з достатньою точністю про консолідований фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній і забезпечити відповідність консолідованої фінансової звітності вимогам МСФЗ;
- ведення облікової документації відповідно до законодавства України;
- застосування обґрунтовано доступних заходів щодо збереження активів Національного банку України та його дочірніх компаній;
- запобігання і виявлення випадків шахрайства та інших порушень.

Консолідована фінансова звітність за рік, який закінчився 31 грудня 2016 року, була схвалена керівництвом Національного банку України 13 квітня 2017 року.

Від імені Правління Національного банку України:

_____
Голова
В. О. Гончарова

13 квітня 2017 року

_____
Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку
Б. В. Лукасевич

13 квітня 2017 року

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

Раді та Правлінню Національного банку України:

Думка

Ми провели аудит консолідованої фінансової звітності Національного банку України та його дочірніх компаній, яка складається з консолідованого звіту про фінансовий стан на 31 грудня 2016 року, та консолідованого звіту про сукупні доходи, консолідованого звіту про зміни у власному капіталі та консолідованого звіту про рух грошових коштів за рік, що закінчився зазначеною датою, та приміток до консолідованої фінансової звітності, включаючи стислий виклад значущих облікових політик.

На нашу думку, консолідована фінансова звітність, що додається, відображає достовірно в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан Національного банку України та його дочірніх компаній на 31 грудня 2016 року, їх консолідовані фінансові результати і консолідовані грошові потоки за рік, що закінчився зазначеною датою, відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності ("МСФЗ").

Основа для думки

Ми провели аудит відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (далі – "МСА"). Нашу відповідальність згідно з цими стандартами викладено в розділі "Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності" нашого звіту. Ми є незалежними по відношенню до Національного банку України та його дочірніх компаній, згідно з *Кодексом етики професійних бухгалтерів* Ради з міжнародних стандартів етики для бухгалтерів ("Кодекс РМСЕБ") та етичними вимогами, застосовними в *Україні* до нашого аудиту фінансової звітності, а також виконали інші обов'язки з етики відповідно до цих вимог та Кодексу РМСЕБ. Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми і прийнятними для використання їх як основи для нашої думки.

Відповідальність керівництва та тих, кого наділено найвищими повноваженнями, за консолідовану фінансову звітність

Керівництво несе відповідальність за складання і достовірне подання цієї консолідованої фінансової звітності відповідно до МСФЗ та за таку систему внутрішнього контролю, яку керівництво визначає потрібною для того, щоб забезпечити складання консолідованої фінансової звітності, що не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилки.

При складанні консолідованої фінансової звітності керівництво несе відповідальність за оцінку здатності Національного банку України та його дочірніх компаній продовжувати свою діяльність на безперервній основі, розкриваючи, де це застосовно, питання, що стосуються безперервності діяльності, та використовуючи припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку, окрім випадків, коли ті, кого наділено найвищими повноваженнями або планують ліквідувати Національний банк України та його дочірні компанії чи припинити діяльність, або не мають інших реальних альтернатив цьому.

Ті, кого наділено найвищими повноваженнями, несуть відповідальність за нагляд за процесом фінансового звітування Національного банку України та його дочірніх компаній.

Відповідальність аудитора за аудит консолідованої фінансової звітності

Нашими цілями є отримання обґрунтованої впевненості, що консолідована фінансова звітність в цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства або помилки, та випуск звіту аудитора, що містить нашу думку. Обґрунтована впевненість є високим рівнем впевненості, проте не гарантує, що аудит, проведений відповідно до МСА, завжди виявить суттєве викривлення, коли воно існує. Викривлення можуть бути результатом шахрайства або помилки; вони вважаються суттєвими, якщо окремо або в сукупності, як обґрунтовано очікується, вони можуть впливати на економічні рішення користувачів, що приймаються на основі цієї консолідованої фінансової звітності.

Виконуючи аудит відповідно до вимог МСА, ми використовуємо професійне судження та професійний скептицизм протягом всього завдання з аудиту. Окрім того, ми:

- Ідентифікуємо та оцінюємо ризики суттєвого викривлення консолідованої фінансової звітності внаслідок шахрайства чи помилки, розробляємо та виконуємо аудиторські процедури у відповідь на ці ризики, та отримуємо аудиторські докази, що є достатніми та прийнятними для використання їх як основи для нашої думки. Ризик невиявлення суттєвого викривлення внаслідок шахрайства є вищим, ніж для викривлення внаслідок помилки, оскільки шахрайство може включати змову, підробку, навмисні пропуски, невірні твердження або нехтування заходами внутрішнього контролю.
- Отримуємо розуміння заходів внутрішнього контролю, що стосуються аудиту, для розробки аудиторських процедур, які б відповідали обставинам, а не для висловлення думки щодо ефективності системи внутрішнього контролю.
- Оцінюємо прийнятність застосованих облікових політик та обґрунтованість облікових оцінок і відповідних розкриттів інформації, зроблених управлінським персоналом.
- Доходимо висновку щодо прийнятності використання управлінським персоналом припущення про безперервність діяльності як основи для бухгалтерського обліку та, на основі отриманих аудиторських доказів, доходимо висновку, чи існує суттєва невизначеність щодо подій або умов, які поставили б під значний сумнів можливість Національного банку України та його дочірніх компаній продовжити безперервну діяльність. Якщо ми доходимо висновку щодо існування такої суттєвої невизначеності, ми повинні привернути увагу в своєму звіті аудитора до відповідних розкриттів інформації у консолідованій фінансовій звітності або, якщо такі розкриття інформації є неналежними, модифікувати свою думку. Наші висновки ґрунтуються на аудиторських доказах, отриманих до дати нашого звіту аудитора. Тим не менш, майбутні події або умови можуть примусити Національний банк України та його дочірні компанії припинити свою діяльність на безперервній основі.
- Оцінюємо загальне подання, структуру та зміст консолідованої фінансової звітності включно з розкриттями інформації, а також те, чи показує консолідована фінансова звітність операції та події, що лежать в основі її складання, так, щоб досягти достовірного відображення.
- Отримуємо прийнятні аудиторські докази в достатньому обсязі щодо фінансової інформації Національного банку України та його дочірніх компаній для висловлення думки щодо консолідованої фінансової звітності. Ми несемо відповідальність за керування, нагляд та виконання аудиту Національного банку України та його дочірніх компаній. Ми несемо відповідальність за висловлення нами аудиторської думки.

Ми повідомляємо тих, кого наділено найвищими повноваженнями, інформацію про запланований обсяг та час проведення аудиту та суттєві аудиторські результати, виявлені під час аудиту, включаючи будь-які суттєві недоліки заходів внутрішнього контролю, виявлені нами під час аудиту.

Deloitte & Touche

13 квітня 2017 року

Сертифікований аудитор

Наталія Самойлова

Сертифікат аудитора банків №0202,
виданий Аудиторською палатою України
24 грудня 2014 року згідно з рішенням
Аудиторської палати України № 304/2,
дійсний до 24 грудня 2019 року

ПрАТ "Делойт енд Туш Юкрейніан Сервісез Компані"
Україна, 01033, м. Київ, вул. Жилианська, 48, 50а

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про фінансовий стан на 31 грудня 2016 року

	Примітки	2016	2015
		(у мільйонах гривень)	
Активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах	5	50 958	129 053
Цінні папери нерезидентів	6	275 329	171 610
Авуари в СПЗ	7	73 546	212
Монетарне золото		24 353	19 577
Цінні папери України	8	394 454	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	9	35 456	65 236
Внутрішній державний борг		2 002	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	10	73 538	45 631
Основні засоби та нематеріальні активи	11	5 946	6 269
Інші активи	12	4 966	5 006
Усього активів		<u>940 548</u>	<u>849 199</u>
Зобов'язання			
Банкноти та монети в обігу		341 059	308 237
Кошти банків	13	44 305	31 041
Кошти державних та інших установ	14	48 549	51 319
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Держаного бюджету України	19	44 379	38 164
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	15	68 073	89 747
Кредити отримані	16	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	17	243 295	176 142
Інші зобов'язання	18	3 232	420
Усього зобов'язань		<u>792 892</u>	<u>726 353</u>
Власний капітал			
Статутний капітал	20	100	100
Загальні та інші резерви	20	54 255	39 185
Резерви переоцінки активів і зобов'язань	20	93 265	83 526
Усього власного капіталу		<u>147 620</u>	<u>122 811</u>
Неконтрольована частка		36	35
Усього капіталу		<u>147 656</u>	<u>122 846</u>
Усього пасивів		<u>940 548</u>	<u>849 199</u>

Схвалено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 13 квітня 2017 року.

Голова

В. О. Гонтарева

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про сукупні доходи за 2016 рік

	Примітки	2016	2015
		(у мільйонах гривень)	
Процентні доходи	22	60 050	61 627
Процентні витрати	22	(13 344)	(10 531)
Чистий процентний дохід до вивільнення/(вирахування) резервів		46 706	51 096
Чисте зменшення/(збільшення) резервів за кредитами банкам та іншим позичальникам	26	875	(7 931)
Чистий процентний дохід після вивільнення/(вирахування) резервів		47 581	43 165
Комісійні доходи		383	343
Комісійні витрати		(65)	(312)
Чистий комісійний дохід		318	31
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті		23 545	37 185
Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю		2 323	2 874
Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю		(67)	(564)
Інші доходи	23	732	2 508
Усього чистих доходів		74 432	85 199
Витрати на утримання персоналу	24	(1 433)	(1 785)
Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції		(971)	(1 261)
Адміністративно-господарські та інші витрати	25	(969)	(842)
Відрахування на забезпечення під імовірні зобов'язання	18	(2 594)	–
Відновлення корисності активів Національного банку України, що розміщені на тимчасово окупованих територіях		–	20
Чисте (збільшення)/зменшення резервів за іншими активами	26	(11)	1
Прибуток до оподаткування		68 454	81 332
Витрати з податку на прибуток дочірніх компаній		(1)	(7)
Прибуток за рік		68 453	81 325
Інші сукупні доходи, які не підлягають перекласифікації як складові прибутків або збитків у наступних періодах:			
Переоцінка банківських металів		736	22
Інші сукупні доходи за рік		736	22
Разом сукупні доходи за рік		69 189	81 347
Прибуток за рік, який належить:			
Національному банку України		68 452	81 319
неконтрольованій частці		1	6
		68 453	81 325
Сукупні доходи, які належать:			
Національному банку України		69 188	81 341
неконтрольованій частці		1	6
		69 189	81 347

Схвалено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 13 квітня 2017 року.

Голова

В. О. Гонтарева

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

Директор Департаменту фінансового контролінгу

О. В. Стринжа

Примітки, подані на сторінках 9 – 72, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Національний банк України
 Консолідована фінансова звітність
 Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2016 рік

	Примітки	2016	2015
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Операційна діяльність			
Прибуток за рік		68 453	81 325
Коригування:			
Знос та амортизація	11	559	577
Чисте (зменшення)/збільшення резервів за активами	26	(864)	7 930
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	9	(867)	387
Зміна в нарахованих доходах		(274)	(5 030)
Зміна в нарахованих витратах		(128)	(260)
Ефект реструктуризації ОЗДП		–	507
Результат переоцінки операцій з похідними фінансовими інструментами		1 467	(1 467)
Результат переоцінки боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю		(447)	(1)
Нереалізований результат переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті		(7 387)	(37 084)
Забезпечення під імовірні зобов'язання за судовими позовами	18	2 594	–
Відновлення корисності активів Національного банку України, що розміщені на тимчасово окупованих територіях		–	(20)
Інший рух коштів, що не є грошовим		(22)	12
Чистий грошовий прибуток до зміни операційних активів та зобов'язань		63 084	46 876
Чисте зменшення кредитів банкам та іншим позичальникам		29 881	7 963
Погашення внутрішнього державного боргу		132	132
Чисте (збільшення)/зменшення інших активів		(250)	760
Чисте збільшення коштів банків на вимогу (крім нарахованих відсотків)		12 494	3 078
Чисте (зменшення)/збільшення коштів державних та інших установ		(8 055)	27 394
Чисте збільшення/(зменшення) інших зобов'язань		(2)	(921)
Чисте надходження грошових коштів від операційної діяльності до перерахування коштів до Державного бюджету України		97 284	85 282
Перерахування коштів до Державного бюджету України	19	(38 164)	(61 803)
Чисте надходження грошових коштів від операційної діяльності		59 120	23 479
Інвестиційна діяльність			
Чисте зменшення/(збільшення) розміщених строкових депозитів		16 938	(17 380)
Чисте збільшення цінних паперів нерезидентів		(59 308)	(48 529)
Придбання цінних паперів України	8	(25 800)	(91 581)
Продаж та погашення цінних паперів України		37 648	25 057
Придбання монетарного золота		(458)	(126)
Внески в рахунок квоти МВФ	17, 10	(18 938)	–
Інвестиції в асоційовані компанії		–	2
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(302)	(182)
Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності		(50 220)	(132 739)

Примітки, подані на сторінках 9 – 72, є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про рух грошових коштів за 2016 рік (продовження)

	Примітки	2016	2015
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Фінансова діяльність			
Випуск банкнот та монет в обіг		32 822	3 426
Погашення зобов'язань перед МВФ	17	–	(9 259)
Надходження коштів від отриманих кредитів МВФ	17	25 563	63 811
Рахунки МВФ №1, №2		47	–
Чиста зміна залучених строкових депозитів		764	(448)
Чиста зміна депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком України		(21 317)	69 574
Інші кредити (погашені) отримані		(31 230)	31 315
Чисте надходження грошових коштів від фінансової діяльності		<u>6 649</u>	<u>158 419</u>
Вплив зміни курсів іноземних валют на грошові кошти та їх еквіваленти		18 244	45 278
Чисте збільшення грошових коштів та їх еквівалентів		33 793	94 437
Грошові кошти та їх еквіваленти			
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року	21	<u>111 649</u>	<u>17 212</u>
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	21	<u><u>145 442</u></u>	<u><u>111 649</u></u>

Схвалено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 13 квітня 2017 року.

Голова

В. О. Гонтарєва

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасєвич

Національний банк України
Консолідована фінансова звітність
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі за 2016 рік

	Примітки	Статутний капітал	Загальні та інші резерви	Резерв переоцінки активів і зобов'язань	Усього власного капіталу	Некон-трольована частка	Усього капіталу
						(у мільйонах гривень)	
Залишок на 01 січня 2015 року		100	23 993	56 420	80 513	29	80 542
Усього сукупних доходів за 2015 рік		–	81 319	22	81 341	6	81 347
Вибуття дочірніх компаній			(879)	–	(879)	–	(879)
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	19	–	9	(9)	–	–	–
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами та деривативами	19	–	188	(188)	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	19	–	(110)	110	–	–	–
Спрямування нереалізованих доходів за операціями з похідними фінансовими інструментами до резерву переоцінки	19	–	(1 467)	1 467	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резерву переоцінки	19	–	(25 704)	25 704	–	–	–
Зобов'язання Національного банку України з перерахування прибутку до розподілу за 2015 рік до Державного бюджету України	19	–	(38 164)	–	(38 164)	–	(38 164)
Залишок на 31 грудня 2015 року		100	39 185	83 526	122 811	35	122 846
Усього сукупних доходів за 2016 рік		–	68 452	736	69 188	1	69 189
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	19	–	286	(286)	–	–	–
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами та деривативами	19	–	341	(341)	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	19	–	(537)	537	–	–	–
Спрямування нереалізованих доходів за операціями з похідними фінансовими інструментами до резерву переоцінки	19	–	(1)	1	–	–	–
Компенсація резервом переоцінки нереалізованих збитків від переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті	19	–	2 350	(2 350)	–	–	–
Спрямування нереалізованих доходів від переоцінки активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резерву переоцінки	19	–	(11 442)	11 442	–	–	–
Зобов'язання Національного банку України з перерахування прибутку до розподілу за 2016 рік до Державного бюджету України	19	–	(44 379)	–	(44 379)	–	(44 379)
Залишок на 31 грудня 2016 року		100	54 255	93 265	147 620	36	147 656

Схвалено до випуску та підписано від імені Правління Національного банку України 13 квітня 2017 року.

Голова

В. О. Гонгарева

Головний бухгалтер – директор
Департаменту бухгалтерського обліку

Б. В. Лукасевич

1 Основна діяльність

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” та інших законодавчих актів України. Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Під час виконання своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в державі. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, якщо це не перешкоджає досягненню цінової стабільності.

Національний банк не має на меті отримання прибутку. Фінансові результати діяльності Національного банку, а також структура його активів, зобов'язань і капіталу визначаються функціями Національного банку як особливого центрального органу державного управління.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Національний банк виконує такі основні функції:

відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики, розроблених Радою Національного банку, визначає та проводить грошово-кредитну політику;

монопольно здійснює емісію національної валюти України та організовує її обіг;

забезпечує накопичення та зберігання міжнародних (золотовалютних) резервів (далі – міжнародні резерви) і здійснення операцій з ними та банківськими металами;

є кредитором останньої інстанції для банків і організовує систему рефінансування;

здійснює банківське регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі;

представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, де співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;

здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах компетенції, визначеної Законом України “Про Національний банк України”.

Згідно із Законом України “Про Національний банк України” Національний банк надає кредити банкам для підтримки ліквідності, купує та продає на відкритому ринку цінні папери, валютні цінності, дорогоцінні метали, продає пам'ятні монети з дорогоцінних і недорогоцінних металів на внутрішньому і зовнішньому ринках, виконує операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням державних цінних паперів, їх погашенням і виплатою доходів за ними, веде рахунки Державної казначейської служби України, рахунки міжнародних організацій та здійснює інші операції, необхідні для забезпечення виконання своїх функцій. Національний банк також виконує функції депозитарію державних цінних паперів України.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

Відповідно до Конституції України основними завданнями Ради Національного банку є розроблення Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за проведенням грошово-кредитної політики. Крім того, відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Рада Національного банку затверджує щорічно кошторис адміністративних витрат Національного банку на наступний рік, приймає рішення про спрямування прибутку до розподілу на збільшення статутного капіталу Національного банку та формування резервів, які є джерелом фінансування інвестицій, що спрямовуються на забезпечення діяльності Національного банку, приймає рішення про збільшення розміру статутного капіталу Національного банку, затверджує річну фінансову звітність Національного банку, звіт про виконання кошторису адміністративних витрат та розподіл прибутку до розподілу, затверджує рішення Правління Національного банку про участь Національного банку в міжнародних фінансових організаціях, а також виконує інші функції відповідно до своїх повноважень, визначених законодавством України.

1 Основна діяльність (продовження)

До структури Національного банку входять центральний апарат, відокремлений підрозділ (Банкотно-монетний двір) та юридичні особи, створені Національним банком для забезпечення його діяльності, які здійснюють діяльність виключно в межах завдань та функцій Національного банку, встановлених Законом України “Про Національний банк України” [на 31 грудня 2015 року до системи Національного банку входили центральний апарат, відокремлені підрозділи (Центральне сховище, Державна скарбниця України, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній, Центральна розрахункова палата, Банкотно-монетний двір та Фабрика банкнотного паперу)]. Упродовж 2016 року у зв’язку із централізацією функцій Національного банку Центральне сховище, Державна скарбниця України, Група управління проектами міжнародних кредитних ліній, Центральна розрахункова палата виключені із структури Національного банку. Відповідно до рішення Правління Національного банку у 2016 році функції, які виконувала Фабрика банкнотного паперу, передано до Банкнотно-монетного двору. У зв’язку з цим діяльність Фабрики банкнотного паперу припинено.

Дочірньою установою Національного банку є ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ” (далі – Розрахунковий центр), частка участі Національного банку в статутному капіталі якого станом на 31 грудня 2016 та 2015 років становить 77,79%.

Статутний капітал Розрахункового центру становить 153,1 мільйона гривень, який складається з простих іменних акцій номінальною вартістю 1 000 гривень кожна.

Винятковою компетенцією Розрахункового центру є проведення грошових розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, вчинених на фондовій біржі та поза фондовою біржею, якщо проводяться розрахунки за принципом “поставка цінних паперів проти оплати”. Розрахунковий центр відкриває та веде грошові рахунки учасників фондового ринку. Також забезпечує виплату доходу за цінними паперами, номінальної вартості під час погашення цінних паперів та здійснення емітентом інших корпоративних операцій, у тому числі за тими цінними паперами, що розміщені та обертаються за межами України.

Відповідно до Закону України від 04.07.2013 № 399-VII “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо повернення державного контролю та виробництва державними підприємствами документів та бланків, які потребують використання спеціальних елементів захисту” Національному банку передано в управління Державне підприємство “Поліграфкомбінат “Україна” по виготовленню цінних паперів” (далі – Поліграфкомбінат).

Національний банк застосував судження та здійснив аналіз щодо дотримання критеріїв контролю відповідно до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” стосовно Поліграфкомбінату. Національний банк має владні повноваження щодо Поліграфкомбінату, однак не зазнає ризиків або не має права щодо змінних результатів його діяльності та є агентом, а не принципалом стосовно Поліграфкомбінату. На підставі таких суджень зроблено висновок про те, що Національний банк не здійснює контролю за Поліграфкомбінатом та відповідно Поліграфкомбінат не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку. Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку (далі – КНПФ).

Національний банк провів аналіз наявності контролю, необхідного для консолідації відповідно до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” стосовно КНПФ. Національний банк є засновником, проте не зазнає ризиків або не має права щодо змінних результатів його діяльності. Відповідно до МСФЗ 10 Національний банк не має контролю за КНПФ та відповідно КНПФ не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

1 Основна діяльність (продовження)

Інвестиції Національного банку в асоційовані компанії станом на 31 грудня 2016 та 2015 років представлені Німецько-Українським фондом та Публічним акціонерним товариством “Національний депозитарій України”.

Німецько-Український фонд (далі – НУФ) заснований Кабінетом Міністрів України в особі Міністерства фінансів України, Національним банком і Німецькою кредитною установою для відбудови (KfW), зареєстрованою в Німеччині. Основною сферою діяльності НУФ є підвищення конкурентоспроможності малих та середніх підприємств України шляхом їх фінансування через уповноважені українські банки-учасники (з використанням коштів НУФ). Відповідно до статуту НУФ не має на меті отримання прибутку. Прибуток НУФ спрямовується на збільшення кредитних ресурсів для малих і середніх підприємств. Частка участі Національного банку в статутному капіталі НУФ на 31 грудня 2016 року становить 31,25% (на 31 грудня 2015 року – 31,25%).

Національний банк, Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку та інші учасники фондового ринку є акціонерами Публічного акціонерного товариства “Національний депозитарій України” (далі – Національний депозитарій). Згідно зі статутом Національний депозитарій проводить діяльність із депозитарного обліку та обслуговування обліку цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів.

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк володіє 2 580 простими іменними акціями Національного депозитарію номінальною вартістю 10 000 гривень кожна, загальною номінальною вартістю 25,8 мільйона гривень (у 2015 році – 2 580 простими іменними акціями Національного депозитарію номінальною вартістю 10 000 гривень кожна, загальною номінальною вартістю 25,8 мільйона гривень). Частка участі Національного банку в статутному капіталі Національного депозитарію на 31 грудня 2016 року становить 25% (на 31 грудня 2015 року – 25%).

Затвердження консолідованої фінансової звітності належить до повноважень Ради Національного банку.

2 Основи облікової політики та складання звітності

Консолідована фінансова звітність Національного банку складена відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), затверджених Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Ця консолідована фінансова звітність була підготовлена на основі припущення, що Національний банк є організацією, здатною продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Ця консолідована фінансова звітність була складена за принципом оцінки за собівартістю, за винятком фінансових активів, класифікованих як фінансові активи, які оцінюються за справедливою вартістю з відображенням переоцінки як прибутку або збитку. Консолідована фінансова звітність представлена в національній валюті України – гривні, що є функціональною валютою та валютою представлення консолідованої фінансової звітності. Консолідована фінансова звітність Національного банку складається в мільйонах гривень.

Основа консолідації

Консолідована фінансова звітність складається з фінансової звітності Національного банку та його дочірніх компаній станом на 31 грудня 2016 року.

Дочірні компанії включають компанії, які контролюються Національним банком. Наявність контролю визначається в разі виконання одночасно таких умов:

- наявність владних повноважень стосовно об’єкта інвестування;
- права щодо змінних результатів діяльності об’єкта інвестування та можливість зазнавати ризиків;
- спроможність використовувати свої владні повноваження щодо об’єкта інвестування з метою впливу на результати Національного банку.

Дочірні компанії повністю консолідуються починаючи з дати фактичного отримання Національним банком контролю за ними (яка, як правило, є датою придбання) і консолідація припиняється починаючи з дати втрати контролю.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміна частки участі в дочірній компанії без втрати контролю обліковується як операція з капіталом. Збитки дочірньої компанії відносяться на неконтрольовану частку участі, навіть якщо це призводить до виникнення від'ємного залишку неконтрольованої частки участі.

Якщо Національний банк втрачає контроль за дочірньою компанією, то він припиняє визнання активів та зобов'язань дочірньої компанії (у тому числі відповідного гудвілу), балансової вартості неконтрольованої частки участі, визнає справедливую вартість отриманої винагороди, справедливую вартість інвестиції, що залишається, а також результат операції у складі прибутків або збитків, перекласифіковує частку Національного банку в компонентах, що раніше були визнані у складі іншого сукупного доходу, до складу прибутків або збитків. У разі вибуття дочірньої компанії шляхом передавання контролю державі в особі Кабінету Міністрів України чи інших державних органів та установ результат такої операції відображається в капіталі.

Під час консолідації звітності дочірніх компаній виключаються всі залишки за внутрішньосистемними операціями, у тому числі суми доходів і витрат за операціями між дочірніми компаніями. Національний банк і його дочірні компанії застосовують єдину облікову політику для складання консолідованої фінансової звітності. Фінансову звітність дочірніх компаній складено за той самий звітний період, що і консолідовану звітність Національного банку.

Інвестиції в асоційовані компанії

Асоційовані компанії – це компанії, на діяльність яких Національний банк має суттєвий вплив. Суттєвий вплив – це повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової та операційної політики об'єкта інвестицій, але не контроль чи спільний контроль за фінансовою та операційною політикою.

Інвестиції в асоційовані компанії відображаються за методом участі в капіталі і включаються до статті "Інші активи". Подальші зміни в балансовій вартості відображають зміни частки Національного банку в чистих активах асоційованої компанії, що відбулися після придбання. Частка Національного банку в прибутках або збитках асоційованих компаній з часу здійснення інвестицій визнається в складі інших доходів або витрат консолідованого звіту про сукупні доходи. Частка Національного банку в інших змінах капіталу асоційованих компаній, що відбулися з часу здійснення інвестицій, визнається у складі консолідованих звітів про сукупні доходи та про власний капітал. Проте, якщо частка Національного банку у збитках асоційованої компанії дорівнює або перевищує його частку участі в асоційованій компанії, то Національний банк не визнає подальших збитків, за винятком випадків, коли він має зобов'язання здійснювати платежі асоційованій компанії або від її імені.

Основні методи оцінки

Фінансові активи та зобов'язання відображаються за справедливою вартістю або амортизованою собівартістю залежно від їх класифікації.

Справедлива вартість – це ціна, яка була б отримана за продаж активу або сплачена за передавання зобов'язання у звичайній операції на головному (або найсприятливішому) ринку на дату оцінки за поточних ринкових умов (тобто вихідна ціна) незалежно від того, чи спостерігається така ціна безпосередньо, чи оцінена за допомогою іншої методики оцінювання.

Ринок, на якому Національний банк, як правило, здійснює операції продажу активу або передавання зобов'язання, приймається за головний ринок або, якщо немає головного ринку, за найсприятливіший ринок. У Національного банку має бути доступ до основного або найсприятливішого ринку на дату оцінки. Національний банк оцінює справедливую вартість активу або зобов'язання, користуючись припущеннями, якими користувалися б учасники ринку, складаючи ціну активу або зобов'язання, та припускаючи, що учасники ринку діють у своїх економічних інтересах.

Якщо для активу або зобов'язання є головний ринок, то оцінка справедливої вартості представляє ціну на такому ринку (незалежно від того, чи ця ціна є безпосередньо відкритою, чи її оцінку отримано за іншою методикою оцінювання), навіть якщо ціна на іншому ринку є потенційно сприятливішою на дату оцінки.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Для визначення справедливої вартості фінансових інструментів, щодо яких немає інформації про ринкові ціни із зовнішніх джерел, використовуються такі методики оцінки, як дисконтування грошових потоків і аналіз фінансової інформації про об'єкти інвестування. Застосування методик оцінки може потребувати припущень, що не підкріплені ринковими даними. У цій консолідованій фінансовій звітності інформація щодо припущень розкривається в тих випадках, за яких заміна такого припущення можливим альтернативним варіантом може призвести до суттєвої зміни сум прибутку, доходів, витрат, загальної суми активів чи зобов'язань.

Національний банк застосовує методики оцінювання, що відповідають обставинам і для яких є достатньо даних, щоб оцінити справедливу вартість, максимізуючи використання доречних відкритих вхідних даних та мінімізуючи використання закритих вхідних даних.

Усі активи та зобов'язання, справедлива вартість яких оцінюється або розкривається у консолідованій фінансовій звітності, класифікуються в межах ієрархії рівнів справедливої вартості, що зазначена нижче, на підставі вхідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості в цілому:

рівень 1 – ціни котирування ідентичних активів або зобов'язань на активному ринку (без будь-яких коригувань);

рівень 2 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що належать до найнижчого рівня ієрархії, є прямо або опосередковано спостережуваними на ринку;

рівень 3 – моделі оцінки, у яких суттєві для оцінки справедливої вартості в цілому вхідні дані, що належать до найнижчого рівня ієрархії, не спостерігаються на ринку.

Витрати на проведення операції – витрати на придбання, випуск або вибуття фінансового активу чи фінансового зобов'язання, які не були б сплачені, якби операція не відбулася. Витрати на проведення операції не включають премій або дисконтів за борговими інструментами, витрат на фінансування, внутрішніх адміністративних витрат чи витрат на зберігання.

Амортизована собівартість – це сума, за якою фінансовий актив чи фінансове зобов'язання оцінюється під час первісного визнання, мінус виплати основної суми плюс або мінус накопичена амортизація будь-якої різниці між цією первісною сумою та сумою погашення, розрахована із застосуванням методу ефективної процентної ставки, та мінус будь-яке зменшення вартості фінансових активів унаслідок знецінення.

Метод ефективної процентної ставки – метод обчислення амортизованої собівартості фінансового активу або фінансового зобов'язання та розподілу доходів чи витрат від відсотків на відповідний період. Ефективна процентна ставка – це ставка, за якою очікувані майбутні грошові виплати або надходження (без урахування майбутніх збитків, пов'язаних із фінансовими активами) точно дисконтуються протягом очікуваного терміну дії фінансового інструменту або у відповідних випадках протягом коротшого терміну до чистої балансової вартості фінансового активу або фінансового зобов'язання.

Операції в іноземній валюті та монетарному золоті

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото первісно визнаються за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота) на дату розрахунку – дату визнання активів і зобов'язань і надалі переоцінюються під час кожної зміни офіційного курсу*.

---

*Станом на 31 грудня 2016 року офіційний курс гривні до долара США встановлюється за курсом, який визначається як середньозважене значення курсу гривні до долара США з його купівлі та продажу на умовах "год", "том" і "spot" у день установлення офіційного курсу за всіма укладеними угодами між суб'єктами ринку, а також між суб'єктами ринку та Національним банком за даними Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку (станом на 31 грудня 2015 року офіційний курс гривні до долара США встановлювався за курсом, який визначався як середньозважений курс продавців і покупців, що склався за даними Системи підтвердження угод на міжбанківському валютному ринку України Національного банку в день установлення офіційного курсу). Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років офіційний курс гривні до інших іноземних валют установлювався на підставі інформації про офіційний курс гривні до долара США та про щоденний фіксинг курсів валют до євро Європейського центрального банку. Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років офіційний курс гривні до долара США встановлювався кожного робочого дня.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Монетарні активи і зобов'язання в іноземній валюті та монетарне золото відображаються в консолідованій фінансовій звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота), установленим Національним банком на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Монетарне золото – це запаси золота у зливках світового стандарту та монетах не нижче 995 проби, що належать Національному банку та входять до складу міжнародних резервів. Операції з монетарним золотом можуть здійснюватися тільки між органами грошово-кредитного регулювання різних країн, або між цими органами та міжнародними фінансово-кредитними установами.

Золото, що належить Національному банку, але не є резервним активом, до монетарного не включається.

Монетарне золото обліковується за масою в трійських унціях і його вартістю в гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на золото, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та офіційного курсу гривні до долара США.

Золото, яке розміщене в іноземних банках і на яке нараховуються проценти, включається до складу коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах та відображається в консолідованій фінансовій звітності за офіційним курсом гривні до іноземних валют (золота) на дату складання консолідованого звіту про фінансовий стан.

Основні офіційні курси гривні до іноземних валют, за якими відображені монетарні статті консолідованого звіту про фінансовий стан, та монетарного золота були такими:

	31 грудня 2016 року (у гривнях)	31 грудня 2015 року (у гривнях)
1 долар США	27,190858	24,000667
1 СПЗ	36,553534	33,258458
1 євро	28,422604	26,223129
1 трійська унція золота	31 158,004	25 440,707

Результати переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті, а також золота, яке розміщене в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до іноземних валют і золота включаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Операції з Міжнародним валютним фондом

У відносинах України з Міжнародним валютним фондом (далі – МВФ) Національний банк виконує функції депозитарію і фіскального агента в частині отриманих ним коштів. У консолідованій фінансовій звітності Національного банку відображаються всі суми вимог України до МВФ і зобов'язань перед МВФ у частині отриманих Національним банком коштів. Сума відповідних активів уключає авуари в спеціальних правах запозичення (далі – СПЗ) та внески в рахунок квоти МВФ. Сума відповідних зобов'язань уключає вартість цінних паперів, випущених на користь МВФ Національним банком за квотою і як фіскальним агентом за його запозиченнями, а також кошти на рахунках МВФ № 1 та № 2. Рахунок № 1 призначений для проведення операцій з МВФ, уключаючи сплату внесків за квотою, купівлю і викуп коштів. Рахунок № 2 використовується для розрахунків за операціями МВФ у валюті України.

Активи та зобов'язання, номіновані в СПЗ, у тому числі внески в рахунок квоти МВФ, перераховуються в гривні за офіційним курсом гривні до СПЗ на дату консолідованого звіту про фінансовий стан. Офіційний курс гривні до СПЗ розраховується на підставі інформації про курс СПЗ до долара США, установлений МВФ, та про офіційний курс гривні до долара США, установлений Національним банком.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Доходи, отримані за авуарами в СПЗ, відображаються як процентні доходи, а витрати, сплачені за користування коштами МВФ, відображаються як процентні та комісійні витрати в консолідованому звіті про сукупні доходи. Невідшкодована комісія за домовленістю про купівлю СПЗ відображається як комісійні витрати. Амортизація витрат, пов'язаних з операціями з МВФ, здійснюється із застосуванням ефективної процентної ставки та відображається як процентні витрати.

Операції з фінансовими інструментами

Фінансові активи Національного банку залежно від наміру їх придбання класифікуються таким чином:

Кошти та депозити в іноземній валюті

Кошти та депозити в іноземній валюті визнаються, якщо Національний банк розміщує кошти в іноземній валюті в банках-контрагентах без наміру подальшої торгівлі ними. Ці кошти не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на вимогу, на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю

До цієї категорії належать цінні папери, які не відповідають критеріям оцінки за амортизованою собівартістю. Національний банк управляє групою таких фінансових інструментів відповідно до задокументованої моделі діяльності, що використовується для управління фінансовими активами Національного банку і яка передбачає продаж таких цінних паперів у короткостроковій перспективі.

Справедлива вартість цих цінних паперів визначається ринковим котируванням на головному або найсприятливішому ринку. Цінні папери цієї категорії можуть бути перекласифіковані в цінні папери за амортизованою собівартістю в разі зміни моделі діяльності.

Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю

До цієї категорії належать цінні папери, стосовно яких виконуються обидві такі умови:

цінні папери утримуються в межах моделі діяльності, що використовується для управління фінансовими активами Національного банку, відповідно до якої цінні папери утримуються для отримання грошових потоків згідно з умовами їх випуску;

договірні умови передбачають виникнення на визначені дати грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми та процентів за цінними паперами.

Реструктуризація боргових цінних паперів

Реструктуризація боргу за цінними паперами відображається у консолідованій фінансовій звітності шляхом припинення визнання балансової вартості на дату реструктуризації попередньо визнаних боргових цінних паперів, та визнання справедливої вартості на дату реструктуризації нових фінансових інструментів, за умов виконання критеріїв припинення визнання та визнання фінансових активів, наведених у МСФЗ.

Різниця між балансовою вартістю попередньо визнаних боргових цінних паперів та справедливою вартістю нових фінансових інструментів відображається у складі консолідованого звіту про сукупні доходи того періоду, у якому відбувається реструктуризація.

Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити, надані банкам та іншим позичальникам, визнаються, якщо Національний банк надає кошти контрагентам – банкам та іншим позичальникам з метою отримання договірних грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Ці кредити не пов'язані з похідними інструментами, не котируються на ринку і підлягають поверненню на фіксовану дату або дату, яка може бути визначена.

Внутрішній державний борг

Внутрішній державний борг – це заборгованість за кредитами, що надані Уряду України. За цими кредитами очікується отримання договірних грошових потоків, які виключно є платежами щодо погашення основної суми боргу та процентів. Внутрішній державний борг первісно визнається за справедливою вартістю та обліковується за амортизованою собівартістю.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Похідні фінансові інструменти

До похідних фінансових інструментів належать похідні цінні папери, операції своп, форвардні та ф'ючерсні операції. Похідні фінансові інструменти первісно визнаються за справедливою вартістю на дату укладення угоди і надалі переоцінюються за справедливою вартістю. Усі похідні фінансові інструменти відображаються як активи, якщо їх справедлива вартість позитивна, і як зобов'язання, якщо їх справедлива вартість від'ємна.

Зміна справедливої вартості похідних фінансових інструментів уключається до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Визнання та оцінка фінансових інструментів

Визнання фінансових інструментів здійснюється таким чином:

операції з фінансовими інструментами відображаються в консолідованому звіті про фінансовий стан на дату розрахунку, тобто на дату набуття (передавання) права власності на них, крім похідних фінансових інструментів;

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю, первісно визнаються за справедливою вартістю;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам і всі фінансові зобов'язання первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції.

Найкращим свідченням справедливої вартості фінансового інструменту на момент первісного визнання є ціна операції (тобто справедлива вартість компенсації, виплаченої або отриманої). Якщо справедлива вартість на момент первісного визнання відрізняється від ціни операції, то інструмент обліковується на дату первісного визнання таким чином:

за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, якщо про справедливую вартість є свідчення цін котирування на активному ринку для ідентичних активів або зобов'язань (тобто вхідні дані рівня 1) або, коли вона визначається на основі методики оцінки, яка використовує лише ті дані, які є спостережуваними на ринку. Національний банк визнає різницю між справедливою вартістю на момент первісного визнання і ціною операції як прибуток або збиток;

в усіх інших випадках за вартістю оцінки, що вимагається під час первісного визнання, з урахуванням коригування щодо перенесення на майбутні періоди різниці між справедливою вартістю на момент первісного визнання і ціною операції. Після первісного визнання Національний банк визнає цю перенесену на майбутні періоди різницю як прибуток або збиток у тій мірі, у якій вона виникає в результаті зміни фактора (включно із фактором часу), який учасники ринку враховували б під час визначення ціни активу або зобов'язання.

Подальший облік фінансових інструментів Національного банку здійснюється таким чином:

боргові цінні папери, інструменти капіталу та інші фінансові інструменти, що обліковуються за справедливою вартістю, похідні фінансові інструменти переоцінюються в разі кожної зміни їх справедливої вартості. Результат від зміни справедливої вартості уключається до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому він виник;

кошти та депозити в іноземній валюті, боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю, кредити банкам та іншим позичальникам, а також внутрішній державний борг та всі фінансові зобов'язання, крім похідних фінансових інструментів обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки.

Резерви під зменшення корисності (знецінення) фінансових активів

Витрати від знецінення визнаються в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи в міру їх виникнення внаслідок однієї або кількох подій (збиткових подій), що відбулися після первісного визнання фінансового активу, і якщо ця подія (або події) впливає (впливають) на розрахункові майбутні грошові потоки від фінансового активу або групи фінансових активів, які можуть бути оцінені достовірно.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Об'єктивним свідченням зменшення корисності (знецінення) фінансових активів є інформація, яка стосується таких збиткових подій:

значні фінансові труднощі, що виникли в боржника або емітента;

порушення боржником умов договору або порушення емітентом цінних паперів умов їх випуску;

ймовірність банкрутства або іншої фінансової реорганізації боржника або емітента;

створення кредитором у зв'язку з економічними або юридичними причинами, що впливають з фінансових труднощів боржника або емітента, таких умов, які не були б створені за інших обставин (зміна процентної ставки, пролонгація тощо);

наявність інформації про значне скорочення розрахункових майбутніх грошових потоків за групою фінансових активів з часу їх первісного визнання тощо.

Резерв під знецінення формується шляхом віднесення відповідної суми на витрати. Сума резерву розраховується як різниця між балансовою вартістю фінансового активу та теперішньої вартістю очікуваних грошових потоків, дисконтованих за первісною ефективною процентною ставкою (поточною ефективною процентною ставкою, якщо кредити видані під плаваючу ставку).

Якщо в наступному періоді сума витрат від знецінення активу зменшується і це зменшення може бути об'єктивно віднесене до події, яка відбулася після визнання таких витрат, то визнані раніше витрати сторнуються шляхом коригування рахунку резерву. Сума зменшення відображається в складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи.

Активи, погашення яких неможливе, списуються за рахунок сформованого резерву під знецінення після завершення всіх необхідних процедур щодо відшкодування активу.

Зміна умов фінансових активів

Якщо умови фінансових активів змінюються у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи є знеціненими і їх знецінення розраховується з використанням первісної ефективною процентною ставки, визначеної до зміни умов. Якщо кредити видані під плаваючу ставку, то знецінення таких активів розраховується з використанням поточною ефективною процентною ставки. Якщо зміна умов відбувається не у зв'язку з фінансовими труднощами позичальника, то такі фінансові активи не є знеціненими, і за такими активами коригується балансова вартість.

Сума коригування визначається як різниця між теперішньою вартістю нових грошових потоків з урахуванням змінених умов, дисконтованих за первісною ефективною процентною ставкою (поточною ефективною процентною ставкою, якщо кредити видані під плаваючу ставку), та балансовою вартістю фінансового активу на дату зміни умов та визнається у складі консолідованого звіту про сукупні доходи.

Операції репо

Кошти, що сплачені за договорами про купівлю-продаж цінних паперів із зобов'язанням зворотного викупу (репо), відображаються як кредити, надані банкам. Різниця між ціною придбання та ціною подальшого продажу відображається як процентний дохід, що визнається за методом ефективною ставки протягом строку дії договорів.

Кошти, що отримані за договорами про купівлю-продаж цінних паперів (репо), включаються до статті "Кошти банків" консолідованого звіту про фінансовий стан. Цінні папери залишаються в складі активів Національного банку. Різниця між ціною продажу цінних паперів та ціною їх зворотного викупу відображається як процентні витрати, що визнаються за методом ефективною процентною ставки протягом строку дії договорів.

Основні засоби

Основні засоби обліковуються за первісною вартістю за мінусом накопиченого зносу та збитку від знецінення.

Первісна вартість придбаних основних засобів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Витрати на поліпшення об'єктів основних засобів, що приводять до збільшення первісно очікуваних вигід від їх використання, збільшують первісну вартість цих об'єктів. Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів визнаються в міру їх здійснення. Витрати на заміну основних частин або компонентів основних засобів капіталізуються, а залишкова вартість заміненої частини відноситься на витрати в консолідованому звіті про сукупні доходи звітного періоду.

У разі знецінення основних засобів їх вартість зменшується до вартості очікуваного відшкодування або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію залежно від того, яка з цих двох величин є вищою. Зменшення балансової вартості відноситься на фінансові результати. Витрати на знецінення активу, визнані в попередніх періодах, сторнуються, якщо відбулася зміна оцінок, застосованих для визначення очікуваного відшкодування, або справедливої вартості за мінусом витрат на реалізацію.

Результат від реалізації основних засобів, який розраховується як різниця між сумою отриманих коштів і балансовою вартістю активів, визнається у складі фінансових результатів у консолідованому звіті про сукупні доходи.

Незавершене будівництво відображається в обліку за первісною вартістю. Після завершення будівництва активи включаються до класу будівель і споруд за первісною вартістю. Незавершене будівництво не амортизується до того часу, доки актив не буде готовий до використання.

Амортизація

Нарахування амортизації (зносу) основних засобів здійснюється після того, як основні засоби стають придатними для використання, із застосуванням прямолінійного методу з метою рівномірного зменшення первісної вартості до ліквідаційної вартості протягом строку їх експлуатації за такими нормами:

будівлі та споруди	20 – 50 років;
транспортні засоби	7 – 28 років;
машини та обладнання	4 – 20 років;
інструменти, прилади та інвентар	4 – 10 років;
Інші	2 – 25 років.

Земля і незавершене будівництво не підлягають амортизації.

Ліквідаційна вартість активу – це оціночна сума, яку Національний банк отримав би в поточний час від продажу цього активу, за мінусом оцінених витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку корисного використання. Ліквідаційна вартість активу дорівнює нулю, якщо Національний банк має намір використовувати актив до кінця фізичного строку його експлуатації.

Нематеріальні активи

Усі нематеріальні активи Національного банку мають кінцевий термін використання і включають переважно програмне забезпечення та ліцензії на право користування програмними продуктами.

Первісна вартість придбаних нематеріальних активів складається з витрат на придбання та введення їх в експлуатацію. Придбані нематеріальні активи амортизуються за прямолінійним методом протягом очікуваного строку їх корисного використання, який становить від 3 до 8 років і надалі обліковуються за первісною вартістю за мінусом зносу та збитку від знецінення.

Банківські та інші дорогоцінні метали

Банківські метали – це запаси золота, що не є монетарним, срібла, платини та паладію, які зберігаються в Державній скарбниці України. Банківські метали обліковуються за масою в тройських унціях та їх вартістю в гривнях за офіційним курсом Національного банку. Офіційний курс розраховується на підставі інформації про ціни на дорогоцінні метали, визначені (зафіксовані) учасниками Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів та учасниками Лондонського ринку платини і паладію та офіційного курсу гривні до долара США.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Офіційні курси гривні до банківських металів, за якими банківські метали відображені в консолідованій фінансовій звітності, становили:

	31 грудня 2016 року	31 грудня 2015 року
1 тройська унція золота	31 158,004	25 440,707
1 тройська унція срібла	436,685	331,689
1 тройська унція платини	24 444,581	21 480,597
1 тройська унція паладію	18 353,829	13 392,372

Нереалізовані результати переоцінки банківських металів у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до банківських металів уключаються до інших сукупних доходів у консолідованому звіті про сукупні доходи у тому періоді, у якому вони виникли. Реалізовані результати переоцінки банківських металів уключаються до складу нерозподіленого прибутку.

Банківські метали, що розміщені на депозитах в іноземних банках, за якими нараховуються процентні доходи, уключаються до статті “Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах”. Результати переоцінки банківських металів, які розміщені в іноземних банках, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до банківських металів уключаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Дорогоцінні метали включають зливки золота, які не відповідають визначеним стандартам, брухт золота та інших металів і обліковуються за собівартістю в складі запасів матеріальних цінностей.

Банківські та дорогоцінні метали включаються до статті “Інші активи” у консолідованому звіті про фінансовий стан.

Банкноти та монети в обігу

Сума банкнот і монет в обігу – це номінальна вартість банкнот і монет (розмінних, обігових, пам'ятних, інвестиційних), які є засобами платежу і випущені в обіг Національним банком після введення гривні у вересні 1996 року. Банкноти та монети в обігу визнаються зобов'язаннями за номінальною вартістю з часу видачі їх банкам і клієнтам Національного банку. Готівкові кошти в національній валюті, що зберігаються у сховищах і касах Національного банку, не включаються до суми банкнот та монет в обігу.

Кошти банків

Кошти банків визнаються, коли грошові кошти надходять до Національного банку від банків-контрагентів. Ці зобов'язання не є похідними інструментами і первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю.

Кошти державних та інших установ

Кошти державних та інших установ є непохідними зобов'язаннями перед державними та іншими клієнтами, первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю.

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, первісно визнаються за справедливою вартістю з урахуванням витрат, що безпосередньо пов'язані з проведенням операції, а надалі обліковуються за амортизованою собівартістю із застосуванням методу ефективної процентної ставки. Під час погашення депозитних сертифікатів, що емітовані Національним банком, різниця між сумою погашення і амортизованою собівартістю включається до прибутку або збитку в консолідованому звіті про сукупні доходи.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Кредити отримані

Кредити отримані визнаються, коли Національний банк отримує від інших центральних банків кошти та починає їх використовувати на платній основі. Первісно оцінюються за справедливою вартістю з урахуванням витрат на операції, надалі оцінюються за амортизованою собівартістю з використанням ефективної процентної ставки. Під час укладання двосторонніх угод щодо отримання кредитів від інших центральних банків у сторін виникають взаємні майбутні безвідкличні зобов'язання з кредитування другої сторони угоди. До дати надання центральними банками – сторонами угоди відповідних кредитів, майбутні безвідкличні зобов'язання з кредитування не визнаються у консолідованому звіті про фінансовий стан.

Визнання доходів та витрат

Процентні доходи та витрати визнаються в консолідованому звіті про сукупні доходи для всіх боргових інструментів (крім тих, що обліковуються за справедливою вартістю) за принципом нарахування з використанням методу ефективної процентної ставки. Процентні доходи за борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю, визнаються в консолідованому звіті про сукупні доходи в складі результатів від операцій із борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю.

Усі інші комісійні та інші доходи і витрати визнаються за принципом нарахування залежно від стадії завершення певної операції, що оцінюються на підставі співвідношення наданих (отриманих) послуг до загального обсягу послуг, передбачених договором.

Витрати пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції

Національний банк здійснює виготовлення банкнот і монет національної валюти України. Витрати на виготовлення банкнот і монет (крім пам'ятних монет, виготовлених з дорогоцінних металів та інвестиційних монет) відображаються за рахунками витрат Національного банку в міру передавання готової продукції Банкнотно-монетним двором до Центрального сховища Національного банку. Витрати на виготовлення банкнот і монет уключають амортизацію виробничого устаткування, витрати на оплату праці, інші виробничі витрати.

Вартість пам'ятних монет, виготовлених із дорогоцінних металів, та інвестиційних монет визнається активом у консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку в статті “Інші активи” та списується на витрати в міру реалізації цих монет.

Витрати на утримання персоналу

Витрати на оплату праці, сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, перерахування внесків до Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, а також підготовку кадрів та підвищення кваліфікації визнаються в тому періоді, у якому вони були понесені Національним банком.

Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку, який є фондом із визначеними внесками. Національний банк сплачує внески до цього фонду на контрактній основі. Після перерахування коштів Національний банк не несе зобов'язань щодо виплат. Внески до фонду визнаються в складі витрат на утримання персоналу в момент виникнення зобов'язання з перерахування коштів. Після виходу на пенсію працівників Національного банку всі виплати здійснюються Корпоративним недержавним пенсійним фондом Національного банку.

Національний банк здійснює адміністрування, управління активами та зберігання активів Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Витрати, пов'язані з перерахуванням до загальнодержавних соціальних фондів

Національний банк згідно із законодавством України здійснює перерахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до Державної фіскальної служби України. Кошти, що перераховуються до Державної фіскальної служби України, визнаються витратами Національного банку в міру їх здійснення.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Оподаткування

Відповідно до Податкового кодексу України Національний банк здійснює розрахунки з Державним бюджетом України відповідно до Закону України “Про Національний банк України”.

Національний банк перераховує прибуток до розподілу до Державного бюджету України відповідно до Закону України “Про Національний банк України”. Прибуток до розподілу визначається шляхом зменшення прибутку на суму нереалізованих доходів звітного періоду, які спрямовуються до резервів переоцінки та збільшення на суму компенсації резервом переоцінки нереалізованих витрат і реалізованого результату переоцінки. Ці перерахунки класифікуються як розрахунки із засновником та відображаються в консолідованому звіті про зміни у власному капіталі (примітка 19).

Законом України “Про Державний бюджет України на 2015 рік” унесені зміни до Закону України “Про Національний банк України” та встановлено, що у 2014, 2015 та 2016 роках Національний банк проводить відрахування до загальних резервів, поки сума загальних резервів не дорівнюватиме 4, 7 та 10 відсоткам обсягу грошово-кредитних зобов’язань Національного банку у ці роки відповідно. Після формування загальних резервів у розмірі, передбаченому Законом України “Про Національний банк України”, прибуток до розподілу підлягає перерахуванню до Державного бюджету України в повному обсязі.

Інші податки, які сплачує Національний банк, включені до складу адміністративно-господарських та інших витрат.

Резерви переоцінки активів і зобов’язань

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” нереалізовані доходи від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота у зв’язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота протягом звітного року, а також нереалізовані доходи від переоцінки цінних паперів та похідних інструментів у зв’язку з переоцінкою до справедливої вартості Національний банк спрямовує до статті “Резерви переоцінки активів і зобов’язань” у розділі “Власний капітал” у консолідованому звіті про фінансовий стан та в консолідованому звіті про зміни у власному капіталі.

Сума резервів переоцінки використовується для компенсації сум нереалізованих витрат від переоцінки іноземної валюти, монетарного золота, цінних паперів, похідних фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю, якщо вони накопичуються протягом звітного року.

Сума резервів переоцінки за проданою іноземною валютою, монетарним золотом, цінними паперами та похідними фінансовими інструментами, що вибувають, включається до прибутку до розподілу у відповідних звітних періодах.

Забезпечення під імовірні майбутні витрати

Забезпечення під імовірні майбутні витрати Національного банку включають формування забезпечення (примітка 18):

на оплату щорічних (основних, додаткових та соціальних) відпусток та здійснення інших виплат своїм працівникам для забезпечення відшкодування майбутніх витрат на оплату щорічних (основних, додаткових та соціальних) відпусток, не використаних працівниками Національного банку за минулі робочі роки і перенесених на наступні роки, з урахуванням сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Національний банк визначає суму резерву як недисконтовану суму короткострокових виплат працівникам, очікуваних до сплати відповідно до наданих працівниками послуг, за вирахуванням будь-яких уже сплачених сум;

від втрати готівки, що зберігається в запасах готівки, оборотних касах та банкоматах управління Національного банку в Донецькій та Луганській областях, урахуваючи ситуацію в результаті тимчасової окупації;

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

за юридичними або конструктивними зобов'язаннями (унаслідок минулих подій), зокрема за судовими позовами, урегулювання яких з високим ступенем вірогідності (більшою мірою очікується негативний розвиток подій ніж позитивний) призведе до вибуття ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди, і суму (витрати) за якими можна достовірно оцінити. Витрати на формування забезпечення включаються до складу фінансових результатів консолідованого звіту про сукупні доходи в тому періоді, у якому вони виникли.

Грошові кошти та їх еквіваленти

З метою звітування про рух грошових коштів до грошових коштів та їх еквівалентів включаються фінансові активи на вимогу та з терміном погашення до трьох місяців з дати виникнення, які можуть бути використані на першу вимогу і мають незначний ризик коливання вартості.

Взаємні заліки

Взаємозалік фінансових активів і зобов'язань (з подальшим уключенням до консолідованого звіту про фінансовий стан лише чистої суми) може здійснюватися лише в разі наявності юридично визначеного права взаємозаліку визнаних сум, якщо є намір одночасно реалізувати актив і розрахуватися за зобов'язаннями або провести розрахунок на основі чистої суми.

Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності

Змінені МСФЗ та тлумачення, які набрали чинності та були прийняті до застосування у 2016 році і які не мали суттєвого впливу на показники діяльності та фінансовий стан Національного банку

Поправки до МСБО 1 “Подання фінансової звітності” – Ініціатива щодо розкриття інформації. Поправки дають роз'яснення стосовно того, що підприємство не зобов'язане здійснювати спеціальне розкриття інформації згідно з вимогами МСФЗ, якщо інформація за таким розкриттям не є суттєвою, і дають роз'яснення щодо основи агрегування та дисагрегування інформації для цілей розкриття. Однак поправками зазначено, що підприємство повинне розглянути можливість забезпечення додаткового розкриття інформації у випадку, якщо дотримання спеціальних вимог МСФЗ є недостатнім для того, щоб користувачі фінансової звітності могли отримати розуміння впливу конкретних операцій, подій та умов на фінансовий стан та показники фінансової діяльності підприємства. Крім того, поправки дають роз'яснення стосовно того, що частка підприємства в інших сукупних доходах асоційованих та спільних підприємств, які обліковуються із використанням методу участі в капіталі, має подаватися окремо від доходів підприємства і має бути виділена у частку статей, яка, згідно з вимогами інших МСФЗ: (i) не змінить свою класифікацію надалі на прибуток або збиток; та (ii) змінить свою класифікацію надалі на прибуток або збиток за умови виконання певних умов. Стосовно структури фінансової звітності поправки надають приклади упорядкованого подання або групування приміток.

Поправки до МСБО 16 “Основні засоби” і МСБО 38 “Нематеріальні активи” – Роз'яснення щодо застосування прийнятних методів обліку зносу та амортизації. Поправки до МСБО 16 забороняють підприємствам використовувати метод зносу на основі доходів до об'єктів основних засобів. Зміни до МСБО 38 вносять спростоване припущення, що виручка не є припустимою підставою для розрахунку амортизації нематеріального активу. Це припущення може бути спростоване тільки, якщо нематеріальний актив виражений як вимір виручки або виручка і споживання економічних вигод від нематеріального активу тісно взаємопов'язані.

Щорічні удосконалення МСФЗ за період 2012 – 2014 років

Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2012 – 2014 років включають низку поправок до різних МСФЗ, які викладені нижче.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Зміни до МСФЗ 5 “Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність” роз’яснюють, що перекласифікація активу або групи вибуття з категорії “призначені для продажу” у категорію “призначені для розподілу власникам” або навпаки не повинна розглядатися як зміна плану продажу або плану розподілу власникам, і що до таких активів або груп вибуття повинні застосовуватися вимоги класифікації, подання та оцінки, що відповідають новому способу вибуття. Крім того, зміни надають роз’яснення, що активи, які більше не підпадають під критерії “призначених для розподілу власникам” і не переносяться в категорію “призначених для продажу” повинні обліковуватися аналогічно активам, які перестають бути призначеними для продажу. Зміни застосовуються перспективно.

Зміни до МСФЗ 7 “Фінансові інструменти: розкриття інформації” містять додаткове роз’яснення в частині визначення того, чи є договір на обслуговування продовженням участі в переданому активі для цілей розкриття інформації щодо переданих активів.

Зміни до МСБО 19 “Виплати працівникам” роз’яснюють, що в разі визначення ставки дисконтування для зобов’язань з виплати винагород після закінчення трудової діяльності на підставі високоякісних корпоративних облігацій потрібно використовувати облігації, випущені в такій валюті, у якій здійснюватимуться виплати винагород. Зміни набирають чинності з початку найбільш раннього порівняльного періоду, представленого у фінансовій звітності, у якій ці зміни вперше застосовано.

Стандарти, які були опубліковані, але ще не набули чинності

Національний банк не прийняв до застосування такі нові і переглянуті стандарти, які були опубліковані, але ще не набули чинності:

МСФЗ 9 “Фінансові інструменти”²;

МСФЗ 15 “Виручка за контрактами з клієнтами” (та відповідні роз’яснення)²;

МСФЗ 16 “Оренда”³;

поправки до МСФЗ 2 “Платіж на основі акцій” – Класифікація та оцінка операцій платежів на основі акцій²;

поправки до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” і МСБО 28 “Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства” – Продаж або розподіл активів між інвестором та його асоційованим чи спільним підприємством⁴;

поправки до МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів” – Ініціатива щодо розкриття інформації¹;

поправки до МСБО 12 “Податок на прибуток” – Визнання відстрочених податкових активів стосовно нереалізованих збитків¹;

поправки до МСФЗ 4 “Страхові договори” – Застосування МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” стосовно МСФЗ 4 “Страхові договори”²;

КТ МСФЗ 22 “Операції в іноземних валютах та виплата авансу”²;

поправки до МСБО 40 “Інвестиційна нерухомість” – Передавання об’єктів інвестиційної нерухомості²;

Щорічні вдосконалення до МСФЗ за період 2014 – 2016 років¹.

¹ Набувають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2017 року, дозволяється дострокове застосування.

² Набувають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2018 року, дозволяється дострокове застосування.

³ Набувають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2019 року, дозволяється дострокове застосування.

⁴ Дата набрання чинності буде повідомлена пізніше, дозволяється дострокове застосування.

Національним банком прийматимуться до застосування такі нові і переглянуті стандарти, які були опубліковані, але ще не набули чинності.

МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” застосовується щодо класифікації та оцінки фінансових активів і зобов’язань, обліку хеджування, знецінення фінансових активів і припинення визнання фінансових інструментів.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

МСФЗ 9, випущений у листопаді 2009 року, увів нові вимоги щодо класифікації та оцінки фінансових активів. У жовтні 2010 року до МСФЗ 9 унесені поправки та включені нові вимоги щодо класифікації та оцінки фінансових зобов'язань і припинення визнання фінансових інструментів, а у листопаді 2013 року випущено нові вимоги щодо обліку хеджування. У липні 2014 року Рада з МСФЗ випустила остаточний варіант МСФЗ 9, у якому вводяться вимоги щодо обліку знецінення фінансових активів, а також деякі зміни вимог щодо класифікації та оцінки фінансових активів. МСФЗ 9 замінить чинний стандарт МСБО 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”.

Відповідно до ключових вимог МСФЗ 9:

Класифікація та оцінка фінансових активів. Фінансові активи класифікуються залежно від бізнес-моделі, у рамках якої вони утримуються, та характеристик потоків грошових коштів, передбачених договором. Зокрема, боргові інструменти, які утримуються в рамках бізнес-моделі, метою якої є отримання грошових потоків, передбачених договором, і такі грошові потоки включають тільки виплату основної суми та процентів, як правило, оцінюються за амортизованою вартістю після первинного визнання. Версія МСФЗ 9, випущена у 2014 році, вводить категорію інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, для боргових інструментів, що утримуються в рамках бізнес-моделі, мета якої досягається як отриманням грошових коштів, передбачених договором, так і шляхом продажу фінансових активів, разом з тим грошові потоки, передбачені договором, включають тільки виплату основної суми та процентів за нею. Такі інструменти оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Усі інші боргові інструменти та дольові цінні папери оцінюються за справедливою вартістю. Крім того, згідно з МСФЗ 9 підприємства можуть зробити вибір, який не підлягає відміні, обліковувати наступні зміни в справедливій вартості дольового інструменту (не призначених для торгівлі) у складі іншого сукупного доходу, і лише дохід від дивідендів – у складі прибутків та збитків.

Класифікація та оцінка фінансових зобов'язань. Фінансові зобов'язання класифікуються аналогічно до вимог МСБО 39, проте є відмінності у вимогах до оцінки власного кредитного ризику організації. МСФЗ 9 вимагає, щоб сума зміни справедливої вартості фінансового зобов'язання, пов'язана зі зміною кредитного ризику цього зобов'язання, визнавалася в іншому сукупному доході, тільки якщо визнання впливу зміни кредитного ризику зобов'язання в складі іншого сукупного доходу не призводить до виникнення чи збільшення облікового дисбалансу в прибутку чи збитку. Зміни справедливої вартості, пов'язані з кредитним ризиком фінансового зобов'язання, надалі не перекласифіковуються до прибутку чи збитку.

Знецінення. Версія МСФЗ 9, випущена у 2014 році, вводить модель на основі очікуваних кредитних збитків для оцінки знецінення фінансових активів взамін моделі понесених кредитних збитків, яка передбачена МСБО 39. Відповідно до моделі очікуваних кредитних збитків організації визнають очікувані кредитні збитки та їх зміни на кожну звітну дату, відображаючи зміни кредитного ризику від дати первинного визнання. Іншими словами, для відображення кредитних збитків не є обов'язковим настання події, яка свідчить про знецінення.

Облік хеджування. Уводиться нова модель обліку хеджування, метою якої є тісніше пов'язати облік хеджування з діями керівництва з управління ризиками під час хеджування фінансових та нефінансових статей. Відповідно до МСФЗ 9 розширено перелік операцій, до яких дозволяється застосовувати облік хеджування, зокрема, з'явилися нові інструменти, які можна визначити як інструменти хеджування, крім того, компоненти ризику нефінансових статей можуть відтепер бути кваліфіковані як статті, що хеджуються. Крім того, оцінка ефективності хеджування замінена на принцип економічних відносин між об'єктом та інструментом хеджування. Ретроспективна оцінка хеджування більше не вимагається. Крім того, уведено розширені вимоги до розкриття інформації щодо діяльності організації з управління ризиками.

Припинення визнання. Вимоги до припинення визнання фінансових активів та зобов'язань суттєво не змінилися порівняно з МСФЗ 39.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

Залежно від підходу перехід може здійснюватися одночасно або від різних дат для різних вимог стандарту. Національний банк достроково застосував МСФЗ 9 у версії 2010 року в частині, що стосується класифікації та оцінки (крім знецінення) фінансових активів та зобов'язань під час складання консолідованої фінансової звітності починаючи з 2012 року.

Національний банк проводить підготовчі роботи із запровадження МСФЗ 9, зокрема:

- розробляє облікову політику щодо фінансових інструментів;
- аналізує моделі управління та характеристики грошових потоків за фінансовими активами Національного банку з метою їх класифікації;
- розробляє моделі оцінки очікуваних збитків як за групами фінансових активів, що мають подібні профіль та рівень ризиків, так і за активами, які оцінюються на індивідуальній основі;
- визначає перелік показників і даних, що містять історичні, поточні та прогнозні дані та порядок їх групування, накопичення з метою оцінки очікуваних кредитних збитків.

МСФЗ 15 “Виручка за контрактами з клієнтами”. У травні 2014 року був випущений МСФЗ 15, який устанавлює єдину комплексну модель обліку виручки за договорами з клієнтами. МСФЗ 15 замінить усі діючі стандарти з визнання виручки, уключаючи МСБО 18 “Дохід”, МСБО 11 “Договори на будівництво” та відповідні інтерпретації.

Ключовий принцип МСФЗ 15 у тому, що організація повинна визнавати виручку у момент або під час передавання обіцяних товарів чи послуг клієнтам у сумі, що відповідає очікуваній винагороді, в обмін на товари і послуги. Зокрема, стандарт пропонує застосовувати єдину модель, що складається з п'яти етапів, для всіх договорів з клієнтами.

П'ять етапів моделі включають таке:

- ідентифікацію договору з клієнтом;
- ідентифікацію зобов'язань виконавця згідно з договором;
- визначення вартості угоди;
- розподіл вартості угоди на зобов'язання виконавця;
- визнання виручки в момент або протягом виконання зобов'язання виконавцем.

Відповідно до МСФЗ 15 організація визнає виручку в міру того, як виконується зобов'язання виконавця, тобто коли контроль за товарами чи послугами, складовими зобов'язання виконавця, переходить до клієнта. Стандарт уводить більш чіткі вказівки з таких питань обліку, як момент визнання виручки, облік змінної винагороди, витрати, пов'язані з укладанням і виконанням договорів, тощо. Крім цього, вводяться нові вимоги щодо розкриття інформації.

МСФЗ 16 “Оренда” (набирає чинності для річних звітних періодів, що починаються 01 січня 2019 року, можливе дострокове застосування). МСФЗ 16 визначає яким чином суб'єкт, що готує звітність, визнаватиме, оцінюватиме, подаватиме та розкриватиме оренду. Стандарт визначає єдину модель обліку оренди, яка вимагає, щоб орендар визнавав активи та зобов'язання за всіма договорами оренди, крім тих, строк яких 12 місяців чи менше, або вартість відповідного активу є незначною. Орендодавець продовжує класифікувати договори оренди як операційну чи фінансову оренду, а облік, який МСФЗ 16 визначає для орендодавця, суттєво не відрізняється від попереднього стандарту, МСБО 17.

Зміни (Ініціатива з розкриття інформації) до МСБО 7 “Звіт про рух грошових коштів”. Зміни надають роз'яснення щодо необхідності наводити розкриття, які уможливають користувачів фінансової звітності оцінити зміни у зобов'язаннях, що виникають унаслідок фінансової діяльності.

2 Основи облікової політики та складання звітності (продовження)

КТ МСФЗ 22 “Операції в іноземних валютах та виплата авансу”. Надається роз’яснення стосовно того, якщо підприємство виплачує або отримує компенсацію авансом в іноземній валюті, то датою операції для визначення курсу обміну валют, яка має використовуватися на момент первісного визнання відповідного активу, витрат або доходів, є дата виплати компенсації авансом, тобто коли були визнані передплата або зобов’язання стосовно доходів, отриманих авансом. Якщо є більше одного авансового платежу або надходження, то необхідно визначити дату операції для кожної виплати або надходження авансової компенсації. Підприємства можуть застосувати поправки або ретроспективно, або перспективно.

Поправки до МСБО 40 “Інвестиційна нерухомість” – Передання об’єктів інвестиційної нерухомості. Поправки призначені для роз’яснення того, що підприємство може змінювати класифікацію об’єктів нерухомості із/у інвестиційну нерухомість лише тоді, і тільки тоді, коли існують свідчення того, що відбулася зміна у використанні нерухомості. Поправки підкреслюють, що зміна лише в намірах керівництва не буде достатньою для здійснення такого переведення об’єкта нерухомості. Стандарт містить перелік обставин, які свідчать про зміни у використанні, який сприймається деякими особами як повний, але в поправках дається роз’яснення, що вони наводяться лише як приклади. Підприємства можуть застосовувати поправки або ретроспективно (якщо це можна робити без використання інформації, яка з’являється пізніше), або перспективно.

Національний банк здійснює оцінку впливу на консолідовану фінансову звітність від прийняття та застосування остаточного варіанта МСФЗ 9 “Фінансові інструменти”. Щодо інших стандартів та тлумачень, то, за оцінками керівництва, їх прийняття до застосування в майбутніх періодах не матиме суттєвого впливу на консолідовану фінансову звітність.

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, які впливають на суми активів і зобов’язань, що відображені в консолідованій фінансовій звітності. Оцінки та судження регулярно переглядаються й ґрунтуються на досвіді керівництва та інших факторах, уключаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованими. Найсуттєвіші оцінки та судження були такими.

Фінансові активи, які оцінюються за амортизованою собівартістю

Керівництво Національного банку провело перевірку фінансових активів, які оцінюються за амортизованою собівартістю, та підтвердило, що:

активи утримують у моделі бізнесу, мета якої – утримування активів задля збирання контрактних грошових потоків;

контрактні умови фінансових активів передбачають надходження грошових потоків у певні дати, які є лише погашенням основної суми та сплатою відсотків за непогашеною основною сумою.

Знецінення цінних паперів, які оцінюються за амортизованою собівартістю

Національний банк регулярно переглядає свій портфель цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю, щодо можливого знецінення. Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення, керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за портфелем цінних паперів. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності емітента.

Керівництво Національного банку вважає, що станом на 31 грудня 2016 та 2015 років не було ознак знецінення цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю.

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку (продовження)

Знецінення кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам

Національний банк регулярно перевіряє свій кредитний портфель щодо можливого знецінення.

Більшість кредитів банкам та іншим позичальникам оцінюються на індивідуальній основі. Керівництво Національного банку застосовує професійне судження для оцінки майбутніх грошових потоків за кожним окремим кредитом. Резерви під знецінення індивідуально значних кредитів розраховуються за методом дисконтування майбутніх грошових потоків за цими кредитами з урахуванням погашення кредиту і реалізації забезпечення за відповідним кредитом. Під час оцінки майбутніх втрат від знецінення за кредитами банкам, які перебувають у стані ліквідації, визнані неплатоспроможними або мають значні фінансові труднощі, керівництво застосовує судження та розраховує майбутні грошові потоки переважно від реалізації застави.

Вартість нерухомості, отриманої як забезпечення кредитних операцій, визначається Національним банком за справедливою вартістю. Резерв під знецінення кредитів зазнає впливу від застосування оціночної вартості заставного майна, що потребує здійснення професійних суджень. Облікові оцінки, пов'язані з оцінкою нерухомості, в умовах відсутності ринкових цін, які формуються на активному ринку, є основним джерелом виникнення невизначеності оцінки, тому що: (i) їй властива висока мінливість від періоду до періоду та (ii) визнання зміни оцінок може потенційно мати суттєвий вплив.

Під час визначення того, чи потрібно визнавати витрати на формування резервів під знецінення за кредитами, наданими в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку, керівництво Національного банку застосовує професійні судження про наявність ознак, що свідчать про зменшення майбутніх грошових потоків за кредитним портфелем, перш ніж може бути виявлено знецінення за окремим кредитом у цьому портфелі. Такий показник може включати дані, які можна визначити та які характеризують негативну зміну платоспроможності позичальників, а також зміну національних або місцевих економічних умов, пов'язаних з невиконанням зобов'язань за кредитами Національного банку, які оцінюються на портфельній основі. Під час розрахунку майбутніх грошових потоків Національний банк застосовує оцінки на основі минулого досвіду щодо витрат, пов'язаних з активами з подібними характеристиками кредитного ризику, аналогічними до тих активів у портфелі, які використовувалися для прогнозування майбутніх грошових потоків.

Методика та припущення, що використовуються для оцінки сум і строків майбутніх грошових потоків, постійно аналізуються для уникнення будь-якої розбіжності між розрахунковими і фактичними витратами.

Зменшення або збільшення на 10% майбутніх дисконтованих грошових потоків за індивідуально знеціненими кредитами, яке може бути в результаті виникнення різниці в сумах і строках грошових потоків, призведе до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 2 320 мільйонів гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 2 222 мільйони гривень відповідно станом на 31 грудня 2016 року (станом на 31 грудня 2015 року – призвело б до збільшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 3 440 мільйонів гривень або до зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля в сумі 3 270 мільйонів гривень відповідно).

Знецінення основних засобів та нематеріальних активів

Керівництво Національного банку в кінці кожного звітного періоду переглядає балансову вартість основних засобів та нематеріальних активів щодо можливого знецінення, якщо певні події або зміна обставин свідчать про можливе знецінення балансової вартості (примітка 11). Знецінення основних засобів та нематеріальних активів визначається шляхом оцінки вартості відшкодування активів.

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку (продовження)

Забезпечення під імовірні зобов'язання за пред'явленими до Національного банку судовими позовами

Керівництво Національного банку аналізує судові позови, за якими він є відповідачем, з метою виявлення, чи існує високий ступінь вірогідності настання можливих збитків, у результаті чого Національний банк повинен буде здійснювати виплати на користь іншої сторони – позивача. Національний банк визначає ступінь вірогідності настання можливих збитків як високий, якщо за відповідним позовом прийнято рішення суду першої інстанції не на користь Національного банку.

Операції зі зв'язаними сторонами

У своїй діяльності Національний банк здійснює операції зі зв'язаними сторонами, головним чином з Урядом, банками та організаціями під контролем держави. Відповідно до МСФЗ 9 фінансові інструменти під час початкового їх визнання слід обліковувати за справедливою вартістю. Якщо немає активного ринку для визначення ринкових процентних ставок, то застосовуються професійні судження. Підставою для таких суджень є ціноутворення щодо подібних видів операцій з незв'язаними сторонами та аналіз ефективної процентної ставки.

Умови операцій зі зв'язаними сторонами зазначені в примітці 36.

Зміна представлення

Під час підготовки консолідованої фінансової звітності за 2016 рік Національний банк змінив підхід до представлення результатів переоцінки деривативів за статтями консолідованого звіту про сукупні доходи, зокрема переоцінка іноземної валюти, що придбана або продана в першій частині операції “своп”, у зв'язку зі зміною офіційного курсу гривні до відповідних іноземних валют, включається до складу результатів від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю. У зв'язку з цим відповідні збитки від переоцінки іноземної валюти за операціями “своп” за 2015 рік у сумі 2 458 мільйонів гривень у цій звітності виключено зі статті “Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті” та уключено до статті “Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю”.

Зміни у консолідованому звіті про сукупні доходи:

	Попередньо представлено за рік, що закінчився 31 грудня 2015 року	Зміна представлення	Змінено представлення за рік, що закінчився 31 грудня 2015 року
			<i>у мільйонах гривень</i>
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті	34 727	2 458	37 185
Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю	1 894	(2 458)	(564)

Станом на 31 грудня 2016 року результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю, включають позитивні результати за операціями Національного банку з купівлі-продажу іноземної валюти на умовах своп у сумі 65 мільйонів гривень (на 31 грудня 2015 року – 39 мільйонів гривень), у тому числі:

3 Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку (продовження)

негативний результат від переоцінки іноземної валюти, що придбана або продана на умовах “спот” у першій частині операції “своп”, у зв’язку зі зміною офіційного валютного курсу гривні до іноземних валют між датою операції та датою розрахунку за другою частиною операції “своп” у сумі 7 154 мільйони гривень (на 31 грудня 2015 року – негативний результат 2 458 мільйонів гривень);

позитивний результат другої частини операції своп із зворотного продажу або купівлі іноземної валюти на умовах “форвард” у сумі 7 219 мільйонів гривень (на 31 грудня 2015 року – позитивний результат 2 497 мільйонів гривень).

4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

У 2016 році економіка країни відновлювалася, реальний ВВП зріс за підсумками року на 2,3% (падіння реального ВВП у 2015 році становило 9,9%) (<http://ukrstat.gov.ua>). Головним чинником зростання був внутрішній інвестиційний попит, зумовлений поліпшенням фінансових результатів та ділових очікувань підприємств, а також збільшенням капітальних видатків зведеного бюджету.

Споживча інфляція значно уповільнилася у 2016 році до 12,4% (у 2015 році – 43,3%) (<http://ukrstat.gov.ua>). У міру послаблення інфляційних ризиків Національний банк поступово знижував облікову ставку протягом 2016 року – з 22% до 14%.

Разом з цим було значно посилено роль облікової ставки як основного інструменту монетарної політики. У квітні 2016 року Національний банк перейшов до стандартної для центральних банків з інфляційним таргетуванням процентної політики: облікова ставка є ставкою за основним інструментом монетарної політики – депозитними сертифікатами Національного банку строком на 14 днів, а ставки за кредитами та депозитами овернайт формують симетричний процентний коридор відносно облікової ставки (± 2 в.п.).

Профіцит ліквідності в банківській системі протягом року зменшився, у результаті чого обсяг депозитних сертифікатів скоротився майже на 22 мільярди гривень та становить 68 мільярдів гривень на кінець 2016 року.

Основними каналами вилучення ліквідності в 2016 році були операції Уряду з погашення ОВДП у портфелі Національного банку та погашення банками заборгованості за кредитами перед Національним банком.

Одним з найбільших каналів насичення банківської системи ліквідністю були операції з купівлі іноземної валюти з метою поповнення міжнародних резервів у періоди перевищення пропозиції іноземної валюти над попитом на неї. Сальдо інтервенцій Національного банку за підсумками року було позитивним. Це разом з отриманням третього траншу від МВФ у рамках програми EFF дало змогу збільшити обсяг міжнародних резервів на кінець року.

Разом з цим Національний банк здійснював валютні інтервенції і для згладжування надмірних коливань обмінного курсу гривні. Згладжене функціонування валютного ринку протягом більшої частини року сприяло стабілізації інфляційних очікувань та відповідно досягненню цілі з інфляції. У цілому динаміка обмінного курсу не створювала загроз для виходу інфляції за межі цільового діапазону. Так у 2016 році офіційний курс гривні відносно долара США змінився на 13,3% (із 24,001 гривні за долар США станом на 31 грудня 2015 року до 27,191 гривні за долар США станом на 31 грудня 2016 року).

Станом на 31 грудня 2016 року суверенний рейтинг України становив “Саа3” за оцінкою рейтингової агенції Moody’s, “В-/В” за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor’s та “В-” за оцінкою рейтингової агенції Fitch (станом на 31 грудня 2015 року суверенний рейтинг України становив “Саа3” за оцінкою рейтингової агенції Moody’s, “В-/В” за оцінкою рейтингової агенції Standard & Poor’s та “ССС” за оцінкою рейтингової агенції Fitch).

4 Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку (продовження)

Зміна операційного та політичного середовища в Україні у 2016 році

Протягом останніх років Україна перебувала під впливом політичних та економічних потрясінь. Крим, автономна республіка у складі України, був фактично анексований Російською Федерацією. У 2016 році продовжувався збройний конфлікт в окремих районах Луганської та Донецької областей. Ці події призвели до зменшення обсягів виробництва, зростання рівня інфляції, девальвації гривні відносно основних іноземних валют, неліквідності та волатильності фінансових ринків. У січні 2016 року набрала чинності угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС. Водночас Російською Федерацією були введені обмеження на транзит через російську територію вітчизняного експорту.

Станом на 31 грудня 2016 року резерви під втрати за активами Національного банку, що розташовані на території чи іншим чином пов'язані з Автономною Республікою Крим (уключаючи кредити позичальникам), та які були створені у зв'язку з втратою контролю українською владою над окремими районами Донецької та Луганської областей, становлять 1 022 мільйони гривень, або 0,11% від консолідованих активів Національного банку (станом на 31 грудня 2015 року – 1 022 мільйони гривень, або 0,12% від консолідованих активів Національного банку).

Керівництво Національного банку стежить за перебігом подій і вживає заходів за потреби. Можливий негативний розвиток ситуації матиме несприятливий вплив на результати діяльності та фінансовий стан Національного банку в такий спосіб і такою мірою, що наразі не можуть бути достовірно визначені.

Стабільність економіки України значною мірою залежатиме від політики та дій Уряду України, спрямованих на реформування адміністративної, фіскальної та правової систем, а також економіки в цілому. Українська економіка значною мірою залежить від коливань на світових ринках та темпів розвитку світової економіки. Унаслідок цього діяльності в Україні властиві ризики, яких не існує в умовах більш розвинених ринків.

5 Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Фінансові активи		
Готівкова іноземна валюта	1 861	1 675
Кошти на вимогу	15 867	11 167
Строкові депозити в іноземній валюті	31 975	113 420
Нараховані процентні доходи за депозитами в золоті	–	1
Усього фінансових активів	49 703	126 263
Нефінансові активи		
Строкові депозити і депозити на вимогу:		
у золоті	1 255	2 790
Усього нефінансових активів	1 255	2 790
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах	50 958	129 053

5 Кошти та депозити в іноземній валюті та банківських металах (продовження)

До суми коштів на вимогу станом на 31 грудня 2016 року включені залишки за рахунками спеціального призначення в сумі 353 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2015 року – 350 мільйонів гривень), які веде Національний банк у межах кредитних ліній, отриманих від міжнародних фінансових установ, та які є обмеженими коштами, а також кошти в сумі 3 мільйони гривень (2015 рік – 11 мільйонів гривень) для розрахунків за ф'ючерсними операціями в рамках угод про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку та Національним банком (примітка 33).

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років за строковими депозитами в золоті Національний банк отримував проценти в доларах США.

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років усі кошти та депозити в іноземній валюті є непростроченими, незнеціненими і не забезпечуються заставою.

Відшкодування всіх коштів та депозитів в іноземній валюті очікується протягом 12 місяців (станом на 31 грудня 2015 року – відшкодування всіх коштів та депозитів в іноземній валюті очікувалося протягом 12 місяців).

Аналіз коштів і депозитів в іноземній валюті в розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз кредитного ризику – у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

6 Цінні папери нерезидентів

Станом на 31 грудня 2016 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	143 769	12 177	155 946
номіновані в євро	–	1 963	1 963
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	13 441	48 147	61 588
номіновані в євро	8 511	10 300	18 811
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	4 612	3 043	7 655
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	1 343	17 877	19 220
номіновані в євро	–	9 151	9 151
номіновані в австралійських доларах	580	294	874
Усього боргових цінних паперів	172 256	102 952	275 208
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю	172 256	103 073	275 329

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років усі боргові цінні папери нерезидентів є непростроченими і незнеціненими.

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

У 2016 році процентні доходи за цінними паперами нерезидентів, уключені в консолідований звіт про сукупні доходи до результатів від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю, становили 2 575 мільйонів гривень (у 2015 році – 1 432 мільйони гривень).

Відшкодування всіх цінних паперів нерезидентів можливе протягом 12 місяців, за винятком інструментів капіталу на загальну суму 121 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2015 року – 121 мільйон гривень).

Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів уключають боргові цінні папери, випущені іноземними центральними та інвестиційними банками, міжнародними агенціями й іншими емітентами.

Аналіз цінних паперів нерезидентів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз кредитного ризику за борговими цінними паперами – у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

Станом на 31 грудня 2015 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Цінні папери нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю:			
Боргові цінні папери в розрізі емітентів:			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	95 465	5 480	100 945
номіновані в євро	–	1 808	1 808
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	8 902	18 719	27 621
номіновані в євро	7 772	13 865	21 637
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	3 776	1 245	5 021
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	1 206	6 699	7 905
номіновані в євро	2 563	3 666	6 229
номіновані в австралійських доларах	323	–	323
Усього боргових цінних паперів	120 007	51 482	171 489
Інструменти капіталу:			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
Усього інструментів капіталу	–	121	121
Усього цінних паперів нерезидентів, що обліковуються за справедливою вартістю	120 007	51 603	171 610

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2016 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю в розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	5 275	143 444	0,4-1,5	0,0-4,5	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 1 місяця до 3 років
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в доларах США	496	13 487	1,0-1,8	0,875-1,75	Щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 2 місяців до 3,2 року
номіновані в євро	292	8 299	(0,8)-(0,1)	0,05-1,65	1 раз на рік	Від 1,1 року до 7,8 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	136	4 515	0,1-1,0	1,0-2,0	Кожні 6 місяців	Від 22 днів до 3,6 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	50	1 360	1,8	1,25	Кожні 6 місяців	2,5 року
номіновані в австралійських доларах	29	562	1,8-2,0	2,75-5,50	Кожні 6 місяців	Від 1,1 року до 2,8 року
Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в євро	69	1 961	(0,2)-0,0	0,064-0,088	Щокварталу	Від 2 місяців до 2,2 року
номіновані в доларах США	449	12 209	1,2-2,4	0,875-2,45	Кожні 6 місяців	Від 8 місяців до 3,7 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в доларах США	1 775	48 261	0,9-2,3	0,625-1,875	Щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 23 днів до 4,1 року
номіновані в євро	355	10 079	(0,4)-1,6	0,0-4,25	Щокварталу або 1 раз на рік	Від 16 днів до 7,4 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	90	2 999	0,3-0,5	1,0-1,125	1 раз на рік	Від 11 місяців до 3 років
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	659	17 915	1,0-2,5	0,875-2,25	Щокварталу, кожні 6 місяців	Від 3 місяців до 4,5 року
номіновані в євро	320	9 095	(0,2)-0,6	0,1-0,625	1 раз на рік	Від 2 років до 4,9 року
номіновані в австралійських доларах	15	294	3,4	2,61	Щокварталу	4,9 року

6 Цінні папери нерезидентів (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2015 року надана в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю в розрізі емітентів:						
Державні облигації:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в доларах США	3 974	95 388	0,2-1,4	0,25-2,75	Кожні 6 місяців	Від 15 днів до 3,1 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	105	3 719	0,3-0,9	1,25-4,00	Кожні 6 місяців	Від 22 днів до 2,6 року
номіновані в доларах США	371	8 904	0,6-1,8	0,375-1,750	Кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 3 місяців до 4,2 року
номіновані в євро	292	7 657	(0,3)-0,7	0,05-1,65	1 раз на рік	Від 2,2 року до 8,8 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в євро	85	2 229	0,2	4,0	1 раз на рік	3,9 року
номіновані в доларах США	50	1 200	0,9	1,0	Кожні 6 місяців	7 місяців
номіновані в австралійських доларах	18	308	2,0-2,1	4,25-5,50	Кожні 6 місяців	Від 6 місяців до 2,1 року
Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:						
цінні папери емітентів США:						
номіновані в євро	69	1 809	0,1-0,4	0,247-0,308	Щокварталу	Від 1,1 року до 3,2 року
номіновані в доларах США	229	5 496	1,2-2,4	1,00-2,45	Кожні 6 місяців	Від 1,7 року до 4,7 року
цінні папери держав ЄС:						
номіновані в доларах США	780	18 725	0,6-2,0	0,3605- 5,0000	Щокварталу, кожні 6 місяців або 1 раз на рік	Від 29 днів до 4,6 року
номіновані в євро	515	13 500	(0,2)-0,6	0,000-4,375	Щокварталу або 1 раз на рік	Від 15 днів до 8,5 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	35	1 244	1,0	1,0	1 раз на рік	1,9 року
цінні папери інших емітентів:						
номіновані в доларах США	280	6 720	1,0-2,5	1,00-2,25	Кожні 6 місяців	Від 7 місяців до 4,8 року
номіновані в євро	140	3 671	0,2-0,5	0,1-0,5	1 раз на рік	Від 3 до 4,9 року

7 Авуари в СПЗ

Авуари в СПЗ – кошти до запитання в СПЗ, що обліковуються на рахунку, який відкрито в МВФ для України.

Нижче наведено рух коштів за рахунками авуарів у СПЗ протягом 2016 та 2015 років:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Залишок авуарів у СПЗ станом на 1 січня	212	59
Надходження коштів від МВФ:		
на користь Національного банку (примітка 17)	25 965	84 336
на користь Уряду	–	56 971
Купівля СПЗ	63 384	32 393
Інші надходження та платежі	126	340
Погашення кредиту:		
від імені Національного банку (примітка 17)	–	(11 344)
від імені Уряду	–	(17 212)
Сплата комісій, пов'язаних з отриманням кредиту	(422)	(1 217)
Конвертація СПЗ в інші іноземні валюти:		
на користь Національного банку	(12 980)	(83 931)
на користь Уряду	–	(56 971)
Сплата відсотків за користування позицією МВФ:		
від імені Національного банку	(2 779)	(1 400)
від імені Уряду	(2 722)	(1 816)
Сплата відсотків за користування коштами, отриманими за розподілом СПЗ:		
від імені Національного банку	(2)	(1)
від імені Уряду	(25)	(19)
Інші платежі	(2)	–
Доходи за авуарами в СПЗ	41	–
Курсові різниці	2 750	24
Залишок авуарів у СПЗ станом на 31 грудня	73 546	212

У 2016 році на користь Національного банку надійшли кошти у сумі 716 мільйонів СПЗ (25 965 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату надходження коштів) за Програмою розширеного фінансування (EFF), з них 358 мільйонів СПЗ (12 980 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату надходження коштів) було конвертовано в інші іноземні валюти.

У 2015 році на рахунок авуарів у СПЗ надійшли кошти у сумі 4 728 мільйонів СПЗ (141 307 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу) за Програмою розширеного фінансування (EFF). Із них 1 631 мільйон СПЗ (48 528 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) та 1 182 мільйони СПЗ (35 808 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату отримання) – отримання першого та другого траншів за програмою EFF на рахунок Національного банку, які були конвертовані в інші іноземні валюти і відображені як заборгованість Національного банку перед МВФ, 1 915 мільйонів СПЗ (56 971 мільйон гривень за офіційним курсом на дату отримання) – надходження коштів за програмою EFF на користь Уряду України, які були конвертовані в інші іноземні валюти і зараховані на рахунок Державного казначейства в Національному банку.

8 Цінні папери України

Станом на 31 грудня 2016 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	148	–	148
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	148	–	148
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:			
В іноземній валюті:			
державні деривативи, номіновані в доларах США	357	–	357
Усього похідних цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	357	–	357
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	391 936	–	391 936
облігації інших державних установ	–	2 013	2 013
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю	391 936	2 013	393 949
Усього цінних паперів України	392 441	2 013	394 454

Національний банк відповідно до Закону України “Про Національний банк України” здійснює операції з цінними паперами України тільки на вторинному ринку.

Облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) емітовані Міністерством фінансів України і мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

У 2016 році придбання Національним банком ОВДП у національній валюті загальною вартістю 2 086 мільйонів гривень відбулося шляхом набуття у власність цих ОВДП у результаті задоволення вимог за кредитами рефінансування (у 2015 році – загальною вартістю 2 096 мільйонів гривень) та загальною вартістю 25 800 мільйонів гривень – з метою підтримання ліквідності ПАТ “Приватбанк” після його переходу в державну власність у грудні 2016 року.

До облігацій інших державних установ віднесено облігації Державної іпотечної установи з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов’язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації ДІУ), та облігації Державного агентства автомобільних доріг України з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов’язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації Укравтодор). Облігації ДІУ мають номінальну вартість 100 000 гривень кожна. Облігації Укравтодор мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

Усі цінні папери України були непростроченими та незнеціненими станом на 31 грудня 2016 та 2015 років.

8 Цінні папери України (продовження)

Відшкодування всіх цінних паперів України очікується пізніше, ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 48 887 мільйонів гривень, які підлягають сплаті протягом 2017 року (станом на 31 грудня 2015 року відшкодування всіх цінних паперів України очікувалося пізніше, ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 46 134 мільйони гривень та нарахованих процентів за ОЗДП на загальну суму 55 мільйонів гривень, які підлягали сплаті протягом 2016 року).

Аналіз кредитного ризику за цінними паперами України наведено в примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32. Інформацію про розрахункову справедливу вартість цінних паперів України наведено в примітці 34.

Станом на 31 грудня 2015 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>		
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	1 260	–	1 260
В іноземній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	765	–	765
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	1 982	–	1 982
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	4 007	–	4 007
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:			
В іноземній валюті:			
державні деривативи, номіновані в доларах США	418	–	418
Усього похідних цінних паперів, що обліковуються за справедливою вартістю	418	–	418
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:			
У національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	397 824	–	397 824
облігації інших державних установ	–	2 265	2 265
Усього боргових цінних паперів, що обліковуються за амортизованою собівартістю	397 824	2 265	400 089
Усього цінних паперів України	402 249	2 265	404 514

8 Цінні папери України (продовження)

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2016 року надана в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	154	–	16,53	9,50	Кожні 6 місяців	Від 2,7 року до 2,8 року
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:						
В іноземній валюті:						
державні деривативи	1 192	44				До 23,4 року
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	381 817	–	9,96-17,16	9,50-16,50	Кожні 6 місяців	Від 2 місяців до 14,3 року
облігації інших державних установ	2 000	–	18,00-18,29	12,10-16,30	Щокварталу	Від 1 року до 1,7 року

Інформація про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2015 року надана в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
Боргові цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	1 250	–	19,58-20,60	9,50-17,00	Кожні 6 місяців	Від 4 місяців до 3,8 року
В іноземній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	720	30	4,07	8,75	Кожні 6 місяців	7 місяців
облігації зовнішньої державної позики, номіновані в доларах США	2 140	89	9,93-10,29	7,75	Кожні 6 місяців	Від 3,7 року до 10,7 року
Похідні цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю:						
В іноземній валюті:						
державні деривативи	1 052	44				До 24,4 року
Боргові цінні папери, що обліковуються за амортизованою собівартістю:						
У національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	387 993	–	9,53-22,00	9,50-17,60	Кожні 6 місяців	Від 2 місяців до 13,8 року
облігації інших державних установ	2 250	–	9,8-17,3	9,50-16,30	Щокварталу	Від 8 місяців до 2,7 року

9 Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються таким чином:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
для стабілізації роботи банків	72 912	103 111
шляхом проведення тендерів Національним банком	1 855	2 727
інші	10	10
Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	9 062	9 700
Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	36	36
Інші	2	2
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(48 421)	(50 350)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	<u>35 456</u>	<u>65 236</u>

Сума кредитів для стабілізації роботи банків, за якими очікується відшкодування або сплата пізніше, ніж за 12 місяців від звітної дати, становить 16 726 мільйонів гривень за номінальною вартістю (станом на 31 грудня 2015 року – 34 246 мільйонів гривень).

Протягом 2016 року Національний банк здійснював підтримку ліквідності банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком до 14 днів та до 90 днів шляхом проведення тендерів і надання стабілізаційних кредитів [протягом 2015 року Національний банк здійснював підтримку ліквідності банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком до 14 днів та до 90 днів шляхом проведення тендерів і підтримання ліквідності банків шляхом проведення операцій прямого репо з державними облігаціями України та надання стабілізаційних кредитів].

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2016 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	50 312	36	2	50 350
Чисте зменшення резерву (примітка 26)	(875)	–	–	(875)
Списання кредитів за рахунок резервів	(187)	–	–	(187)
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	(867)	–	–	(867)
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	<u>48 383</u>	<u>36</u>	<u>2</u>	<u>48 421</u>

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

У резервах під кредити банкам та іншим позичальникам протягом 2015 року відбулися такі зміни:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Інші	Усього
				<i>(у мільйонах гривень)</i>
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на початок року	41 994	36	2	42 032
Чисте збільшення резерву (примітка 26)	7 931	–	–	7 931
Коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам	387	–	–	387
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам на кінець року	50 312	36	2	50 350

Станом на 31 грудня 2016 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
				<i>(у мільйонах гривень)</i>
Непрострочені і незнецінені з кредитним рейтингом:				
СС	2 559	–	–	2 559
без рейтингу	630	–	9 062	9 692
Усього непрострочених і незнецінених	3 189	–	9 062	12 251
Індивідуально знецінені:				
непрострочені	6 049	–	–	6 049
прострочені від 31 до 90 днів	34	–	–	34
прострочені від 181 до 360 днів	4 396	–	–	4 396
прострочені більше ніж 360 днів	61 109	36	2	61 147
Усього індивідуально знецінених	71 588	36	2	71 626
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(48 383)	(36)	(2)	(48 421)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	26 394	–	9 062	35 456

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року кредити банкам та іншим позичальникам за кредитною якістю класифікуються так:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Непрострочені і незнецінені з кредитним рейтингом:				
СС	16 835	–	–	16 835
без рейтингу	4 300	–	9 700	14 000
Усього непрострочених і незнецінених	21 135	–	9 700	30 835
Індивідуально знецінені:				
непрострочені	21 178	–	–	21 178
прострочені до 30 днів	17 104	–	–	17 104
прострочені від 31 до 90 днів	6	–	–	6
прострочені від 91 до 180 днів	7 062	–	–	7 062
прострочені від 181 до 360 днів	25 707	–	–	25 707
прострочені більше ніж 360 днів	13 656	36	2	13 694
Усього індивідуально знецінених	84 713	36	2	84 751
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам	(50 312)	(36)	(2)	(50 350)
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	55 536	–	9 700	65 236

Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності, які не мають міжнародного рейтингу, складаються з кредитів, наданих банкам України для підтримання їх ліквідності, рейтинг яких визначено за внутрішньою методологією Національного банку.

Станом на 31 грудня 2016 року заборгованість банків у сумі 630 мільйонів гривень складається із заборгованості банків з внутрішніми рейтингами “AAA” та “B” у сумі 13 мільйонів гривень та 617 мільйонів гривень відповідно. Станом на 31 грудня 2015 року заборгованість банків у сумі 4 300 мільйонів гривень складається із заборгованості банків з внутрішніми рейтингами “BB” та “C” у сумі 4 150 мільйонів гривень та 150 мільйонів гривень відповідно.

Рейтинг “AAA” – найвищий рівень кредитоспроможності контрагента. Фінансовий стан контрагента оцінюється як стійкий та стабільний у довгостроковій перспективі, спроможність вчасно й у повному обсязі виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов’язаннями дуже висока.

Рейтинг “BB” – середній рівень кредитоспроможності. Фінансовий стан контрагента оцінюється як задовільний і стабільний у короткостроковій перспективі, на момент аналізу контрагент спроможний виплачувати проценти й основну суму за борговими зобов’язаннями, але має більш високу імовірність дефолту за зобов’язаннями, ніж контрагент із рейтингом “BBB”.

Рейтинг “B” – рівень кредитоспроможності контрагента дещо нижчий, ніж середній. Основні показники фінансового стану контрагента оцінюються як задовільні й стабільні в короткостроковій перспективі, достатній рівень фінансової надійності. Своєчасність та повнота за борговими зобов’язаннями виплат значною мірою залежать від комерційних, фінансових та економічних умов.

Рейтинг “C” – дуже низький рівень кредитоспроможності контрагента, який є переддефолтним. Фінансовий стан контрагента нестабільний і оцінюється як незадовільний. Виплати процентів і основної суми за борговими зобов’язаннями можуть бути зупинені контрагентом без досягнення згоди кредиторів щодо реструктуризації заборгованості до настання строку платежу. Платоспроможність банку-контрагента повністю залежить від внутрішньоекономічної ситуації.

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Кредитна якість кредитів, наданих Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, обмежена суверенним рейтингом України станом на 31 грудня 2016 та 2015 років.

Як зазначено в примітці 2, основним чинником, який Національний банк брав до уваги під час розгляду питання знецінення кредитів, є погіршення фінансового стану позичальника, їх прострочений статус та можливість реалізації застави. У таблиці, наведеній вище, у якій представлена класифікація кредитів банкам та іншим позичальникам, наведено аналіз термінів прострочення платежів за кредитами, які в індивідуальному порядку визнані як знецінені.

Нижче наведена інформація про суми кредитів до вирахування резерву за видами забезпечення станом на 31 грудня 2016 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Кредити забезпечені:				
нерухомим майном	23 637	–	–	23 637
цінними паперами	5 846	–	4 904	10 750
майновими правами за кредитними договорами	1 882	–	–	1 882
іншими видами застави	2 708	–	–	2 708
Кредити незабезпечені	40 704	36	4 160	44 900
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	74 777	36	9 064	83 877

Нижче наведена інформація про суми кредитів до вирахування резерву за видами забезпечення кредитів станом на 31 грудня 2015 року:

	Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності	Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	Кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інші	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Кредити забезпечені:				
нерухомим майном	27 116	–	–	27 116
цінними паперами	18 208	–	5 653	23 861
майновими правами за кредитними договорами	2 336	–	–	2 336
іншими видами застави	4 623	–	–	4 623
Кредити незабезпечені	53 565	36	4 049	57 650
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	105 848	36	9 702	115 586

9 Кредити банкам та іншим позичальникам (продовження)

Зазвичай надання кредитів банкам для підтримання їх ліквідності здійснювалося під забезпечення цінними паперами, а саме – державними облігаціями України, облігаціями місцевих позик, облігаціями підприємств, у тому числі тих, розміщення яких здійснено під гарантію Кабінету Міністрів України, іноземною валютою, акціями власників істотної участі банку, а також нерухомим майном, майновими правами за кредитними договорами, іпотекою.

Кредити незабезпечені складаються із частини забезпечених кредитів, які покриті заставою не в повному обсязі, та частини забезпечених кредитів, за якими застава не має впливу на очікувані майбутні грошові потоки у відповідності з підходами щодо розрахунку резервів Національного банку України на покриття фінансових ризиків, пов'язаних зі зменшенням корисності фінансових активів.

Станом на 31 грудня 2016 року оцінена різниця між фактичними збитками Національного банку від зменшення корисності кредитів та збитками від зменшення корисності цих кредитів, що були б понесені якщо вони були надані без застави, становить 14 669 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2015 – 14 009 мільйонів гривень).

Аналіз кредитів банкам та іншим позичальникам у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз кредитного ризику – у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32. Розрахункова справедлива вартість кредитів банкам та іншим позичальникам зазначена в примітці 34.

10 Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – це спеціальний тип активу, який є внеском України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою керуючих МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України була сплачена шляхом випуску Національним банком безпроцентного боргового зобов'язання на користь МВФ, а решта суми квоти – зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 17).

У лютому 2016 року відбулося збільшення квоти України в МВФ на суму 640 мільйонів СПЗ (23 184 мільйони гривень за офіційним курсом на дату операції, або 18 938 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) у зв'язку із набранням чинності Поправок до Статей Угоди Міжнародного валютного фонду щодо перегляду квот держав-членів і реформи Виконавчої ради, схвалених Резолюцією Ради керуючих Міжнародного валютного фонду № 66-2 від 15 грудня 2010 року.

Станом на 31 грудня 2016 року загальна сума квоти України становить 2 012 мільйонів СПЗ (73 538 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року) (станом на 31 грудня 2015 року – 1 372 мільйони СПЗ, або 45 631 мільйон гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Проценти за квотою не нараховуються. Внески в рахунок квоти є непоточним активом.

11 Основні засоби та нематеріальні активи

	Будівлі та споруди	Транспортні засоби	Машини та обладнання	Інструменти, прилади та інвентар	Інші основні засоби	Незавершені капітальні вкладення	Нематеріальні активи	Усього
(у мільйонах гривень)								
Первісна вартість на 1 січня 2015 року	6 249	207	4 108	148	289	387	435	11 823
Знос на 1 січня 2015 року	(2 104)	(131)	(1 782)	(122)	(230)	(9)	(249)	(4 627)
Балансова вартість на 01 січня 2015 року	4 145	76	2 326	26	59	378	186	7 196
Надходження	–	–	438	1	3	7	58	507
Переведення до іншої категорії, у т. ч.:								
Первісної вартості	3	–	74	–	3	(80)	–	–
Зносу	–	2	(2)	–	–	–	–	–
Вибуття, у т. ч.:	(650)	(5)	(54)	(10)	(5)	(139)	(3)	(866)
Первісної вартості	(811)	(21)	(216)	(36)	(52)	(139)	(18)	(1 293)
Зносу	161	16	162	26	47	–	15	427
Відновлення корисності	–	1	8	–	–	–	–	9
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(132)	(16)	(330)	(4)	(12)	–	(83)	(577)
Первісна вартість на 31 грудня 2015 року	5 441	184	4 406	113	243	175	475	11 037
Знос на 31 грудня 2015 року	(2 075)	(128)	(1 944)	(100)	(195)	(9)	(317)	(4 768)
Балансова вартість на 31 грудня 2015 року	3 366	56	2 462	13	48	166	158	6 269
Надходження	–	1	114	1	26	10	98	250
Переведення до іншої категорії, у т. ч.:								
Первісної вартості	–	–	28	–	(16)	(12)	–	–
Зносу	–	–	28	–	(16)	(12)	–	–
Вибуття, у т. ч.:	–	–	(1)	–	–	(5)	–	(6)
Первісної вартості	–	(19)	(41)	(2)	(4)	(5)	(41)	(112)
Зносу	–	19	40	2	4	–	41	106
Переведення до інвестиційної нерухомості:								
Первісна вартість	(8)	–	–	–	–	–	–	(8)
Знос	(11)	–	–	–	–	–	–	(11)
Знос	3	–	–	–	–	–	–	3
Амортизація (знос), нарахована в поточному звітному періоді	(120)	(14)	(320)	(3)	(8)	–	(94)	(559)
Первісна вартість на 31 грудня 2016 року	5 430	166	4 507	112	249	168	532	11 164
Знос на 31 грудня 2016 року	(2 192)	(123)	(2 224)	(101)	(199)	(9)	(370)	(5 218)
Балансова вартість на 31 грудня 2016 року	3 238	43	2 283	11	50	159	162	5 946

Первісна вартість повністю амортизованих основних засобів, які ще використовуються, становить 1 139 мільйонів гривень станом на 31 грудня 2016 року (станом на 31 грудня 2015 року – 1 096 мільйонів гривень).

Основні засоби та нематеріальні активи є непоточними активами.

У 2016 році відновлення корисності основних засобів не визнавалося (у 2015 році здійснено відновлення корисності основних засобів на суму 9 мільйонів гривень).

Сума вибуття основних засобів та нематеріальних активів дочірніх компаній скоригована на суму амортизації, розрахованої відповідно до облікової політики Національного банку.

12 Інші активи

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові активи		
Кредити працівникам Національного банку та інша дебіторська заборгованість – непрострочена і незнецінена	600	459
Майнові права за кредитними договорами, права вимоги за якими перейшли Національному банку	16	16
Справедлива вартість операцій з похідними фінансовими інструментами	–	1 467
Інші	27	28
Резерв за іншими фінансовими активами	<u>(26)</u>	<u>(28)</u>
Усього інших фінансових активів	617	1 942
Інші нефінансові активи		
Банківські метали	2 503	1 954
Оборотні матеріальні активи	507	535
Авансові платежі	220	98
Дорогоцінні метали та каміння	323	172
Пам'ятні та інвестиційні монети, сувенірна та інша продукція	699	239
Інвестиції в асоційовані компанії	89	66
Інвестиційна нерухомість	8	–
Усього інших нефінансових активів	<u>4 349</u>	<u>3 064</u>
Разом інших активів	<u>4 966</u>	<u>5 006</u>

Інші фінансові активи є незабезпеченими.

У сумі резерву за іншими активами відбулися такі зміни:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Резерв за іншими активами на початок року	28	54
Збільшення/(зменшення) резерву протягом року (примітка 26)	11	(1)
Списання активів за рахунок резервів	<u>(13)</u>	<u>(25)</u>
Резерв за іншими активами на кінець року	<u>26</u>	<u>28</u>

Відшкодування всіх інших активів очікується протягом 12 місяців, за винятком довгострокової дебіторської заборгованості, банківських металів та інвестицій в асоційовані компанії загальною сумою 2 723 мільйони гривень станом на 31 грудня 2016 року (станом на 31 грудня 2015 року – 2 223 мільйони гривень).

Аналіз інших фінансових активів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз кредитного ризику – у примітці 29, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

13 Кошти банків

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	40 508	27 698
в іноземній валюті	81	1
Строкові депозити:		
в іноземній валюті	791	–
Кошти банків на рахунках із спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	2 689	2 590
в іноземній валюті	<u>236</u>	<u>752</u>
Усього коштів банків	<u>44 305</u>	<u>31 041</u>

Строкові депозити в іноземній валюті представлені коштами банків в іноземній валюті, отримані як забезпечення за кредитами рефінансування.

Кошти обов'язкових резервів обліковуються на кореспондентських рахунках банків у Національному банку в національній валюті (2015 рік – на кореспондентських рахунках у національній валюті). Станом на 31 грудня 2016 року обов'язковий резерв розраховується як проста середня за період визначення резервної бази і має утримуватися в межах від 3% до 6,5% від певних зобов'язань банків (станом на 31 грудня 2015 року – від 3% до 6,5%).

13 Кошти банків (продовження)

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років відповідно до нормативно-правових актів Національного банку банки резервують та зберігають кошти обов'язкових резервів на кореспондентському рахунку банку в Національному банку. Крім того, станом на 31 грудня 2016 та 2015 років банки щоденно на початок операційного дня повинні тримати на кореспондентському рахунку в Національному банку кошти в сумі не менше ніж 40% від резервної бази, обчисленої для відповідного періоду утримання.

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років відсотки за залишками коштів, що формують обов'язкові резерви на кореспондентському рахунку, не нараховуються.

Станом на 31 грудня 2016 року не передбачено зарахування банками для покриття обов'язкових резервів будь-якого активу (станом на 31 грудня 2015 року банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів, що формуються на кореспондентському рахунку в Національному банку, залишки готівки в касі банку в національній валюті, що обліковуються на рахунках банку "Банкноти та монети в касі банку", "Банкноти та монети в касі відділень банку", "Банкноти та монети в обмінних пунктах" та "Банкноти та монети в банкоматах", у розмірі 75 % та залишки коштів, які перебувають на рахунках банку "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках" та "Кошти банків у розрахунках", відкритих у ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ", у розмірі 100 %).

Кошти банків із спеціальним режимом використання станом на 31 грудня 2016 року включають кошти для збільшення статутного капіталу банків для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банків та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку (станом на 31 грудня 2015 року – резерви за залученими банками позиками в іноземній валюті від нерезидентів, кошти для формування статутного капіталу новостворюваних банків під час їх реєстрації, для проведення розрахунків ліквідаційними комісіями в разі припинення діяльності банків та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку).

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років усі кошти банків мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз коштів банків у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

14 Кошти державних та інших установ

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Кошти бюджетів та бюджетних установ	45 837	42 546
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	2 310	8 344
Інші	402	429
Усього коштів державних та інших установ	48 549	51 319

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету України і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" за залишками коштів бюджетних установ проценти не сплачуються.

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років усі кошти державних та інших установ мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз коштів державних та інших установ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

15 Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – це один із монетарних інструментів, що є борговим зобов’язанням Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їх право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку. Дохідність депозитних сертифікатів установлюється Національним банком окремо для кожного розміщення, виходячи із поточних цілей грошово-кредитної політики.

У 2016 та 2015 роках операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснювалися на договірній основі з банками строком на один день (депозити овернайт) та до 90 днів.

Станом на 31 грудня 2016 року в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень кожен строком розміщення від 5 до 14 днів, середньозважена дохідність за якими становила 13,39% річних (станом на 31 грудня 2015 року середньозважена дохідність – 19,77% річних, строк розміщення від 5 до 86 днів). Середньозважена дохідність за розміщеними протягом 2016 року депозитними сертифікатами становила 16,22% річних, початковий строк розміщення коштів – від 1 до 86 днів (у 2015 році – середньозважена дохідність – 18,54% річних, початковий строк розміщення – від 1 до 89 днів).

Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років усі депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком, мають строк погашення до 12 місяців.

Аналіз депозитних сертифікатів у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 32. Для цілей розрахунку індикативної справедливої вартості депозитних сертифікатів (примітка 34) Національний банк використав ставки дохідності за цими інструментами, що діяли на звітну дату.

16 Кредити отримані

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк України не використовував кошти, отримані від Народного банку Китаю в рамках Двосторонньої угоди між Національним банком України та Народним банком Китаю.

У 2015 році Національним банком України були залучені кошти відповідно до Двосторонньої угоди між Національним банком і Народним банком Китаю та Угоди між Національним банком та центральним банком Швеції. Станом на 31 грудня 2015 року сума отриманих коштів становила 31 283 мільйони гривень.

Станом на 31 грудня 2015 року кредити отримані мали строк погашення до 12 місяців.

При укладанні двосторонніх угод щодо отримання кредитів від інших центральних банків у Національного банку виникає зворотне майбутнє безвідкличне зобов’язання з кредитування другої сторони угоди. Станом на 31 грудня 2016 та 2015 років сума таких зобов’язань становила 57 140 мільйонів гривень та 68 393 мільйони гривень відповідно (примітка 33).

Аналіз кредитів отриманих у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31, аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

17 Зобов’язання перед МВФ

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Рахунки МВФ № 1 та № 2	184	116
Зобов’язання перед МВФ за розподілом СПЗ	2 978	2 709
Боргові зобов’язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	73 354	45 515
Боргові зобов’язання на користь МВФ за купівлею СПЗ	166 779	127 802
Усього зобов’язань перед МВФ	<u>243 295</u>	<u>176 142</u>

Рахунок МВФ № 1 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для відображення операцій з МВФ, пов’язаних із використанням та поверненням кредитів МВФ; рахунок МВФ № 2 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для надходжень та адміністративних видатків МВФ у гривні на території України.

17 Зобов'язання перед МВФ (продовження)

Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ – це кошти, які отримані Національним банком у результаті спеціального розподілу СПЗ.

Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою – це зобов'язання зі сплати квоти.

Упродовж 2016 року відбулося збільшення квоти України в МВФ на суму 640 мільйонів СПЗ (23 184 мільйони гривень за офіційним курсом на дату операції або 18 938 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) (примітка 10).

Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ – це кредити, отримані від МВФ на рахунки в Національному банку. У 2016 році зобов'язання Національного банку перед МВФ збільшилися за рахунок надходжень від МВФ на суму 716 мільйонів СПЗ (25 965 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції або 25 563 мільйони гривень за річним курсом МВФ) [у 2015 році зобов'язання Національного банку перед МВФ збільшилися за рахунок надходжень від МВФ на суму 2 813 мільйонів СПЗ (84 336 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення операції або 63 811 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 7).

Упродовж 2016 року погашення зобов'язань перед МВФ не відбувалося [протягом 2015 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 388 мільйонів СПЗ (11 344 мільйони гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 9 259 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 7).

Усі зобов'язання перед МВФ є довгостроковими, крім залишків на рахунках МВФ № 1 і № 2, зобов'язань перед МВФ за розподілом СПЗ, зобов'язань перед МВФ за кредитом у сумі 225 мільйонів СПЗ (8 035 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) та нарахованих відсотків за зобов'язаннями перед МВФ.

Аналіз зобов'язань перед МВФ у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

18 Інші зобов'язання

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Інші фінансові зобов'язання		
Поточні рахунки працівників	1	53
Кредиторська заборгованість	71	81
Забезпечення під виплати працівникам	328	47
Інші	1	–
Усього інших фінансових зобов'язань	401	181
Інші нефінансові зобов'язання		
Забезпечення під імовірні зобов'язання	2 809	215
Кредиторська заборгованість за податками	22	21
Доходи майбутніх періодів	–	3
Усього інших нефінансових зобов'язань	2 831	239
Разом інших зобов'язань	3 232	420

Забезпечення під імовірні зобов'язання включають формування забезпечення:

від втрати готівки, що зберігається в запасах готівки, оборотних касах та банкоматах управління Національного банку в Донецькій та Луганській областях, урахуваючи ситуацію унаслідок тимчасової окупації;

за юридичними або конструктивними зобов'язаннями (внаслідок минулих подій), зокрема за судовими позовами, врегулювання яких з високим ступенем вірогідності (більшою мірою очікується негативний розвиток подій, ніж позитивний) призведе до вибуття ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди, і суму (витрати) за якими можна достовірно оцінити.

Аналіз інших фінансових зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику наведено в примітці 28, аналіз валютного ризику – у примітці 30, аналіз процентного ризику – у примітці 31 та аналіз ризику ліквідності – у примітці 32.

19 Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України

Національний банк визначає прибуток до розподілу відповідно до статті 5 Закону України “Про Національний банк України”. Частина прибутку до розподілу, яка підлягає сплаті до Державного бюджету України, перераховується в наступному за звітним році після підтвердження зовнішнім аудитом та затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності.

Загальна сума коштів, яку Національний банк у 2016 році перерахував до Державного бюджету України становить 38 164 мільйони гривень (у 2015 році – 61 803 мільйонів гривень).

Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України, визначені відповідно до Закону України “Про Національний банк України”, наведені в розрахунку:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Прибуток за рік, що належить Національному банку, за консолідованим звітом про сукупні доходи	68 452	81 319
Спрямування нереалізованих доходів від переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті до резерву переоцінки	(11 442)	(25 704)
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	(537)	(110)
Компенсація резервом переоцінки нереалізованих збитків від переоцінки фінансових активів і зобов'язань в іноземній валюті та монетарному золоті	2 350	–
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	286	9
Реалізований результат переоцінки за операціями за проданими цінними паперами та деривативами	341	188
Спрямування нереалізованих доходів за операціями з похідними фінансовими інструментами до резерву переоцінки	(1)	(1 467)
Коригування на від'ємний/(позитивний) результат діяльності дочірніх компаній	2	(21)
Прибуток до розподілу за рік	59 451	54 214
Нерозподілений прибуток за рік (примітка 20)	(15 072)	(16 050)
Визнання зобов'язань перед Державним бюджетом України за рахунок:		
частини прибутку до розподілу	44 379	38 164
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	44 379	38 164

Прибуток до розподілу за 2016 рік становить 59 451 мільйон гривень, з яких 44 379 мільйонів гривень визнано зобов'язаннями з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України. Інша частина прибутку до розподілу в сумі 15 072 мільйони гривень має бути спрямована на збільшення загальних резервів до рівня 10% від обсягу грошово-кредитних зобов'язань Національного банку після затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності Національного банку, звіту про виконання кошторису адміністративних витрат Національного банку та розподілу прибутку до розподілу за звітний рік. Ця сума відображена в сумі нерозподіленого прибутку за 2016 рік (примітка 20).

Відповідно до Закону України “Про Державний бюджет України на 2017 рік” Національний банк після підтвердження зовнішнім аудитом та затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності та формування Національним банком резервів у порядку та розмірах, визначених Законом України “Про Національний банк України”, перераховує до Державного бюджету України кошти на загальну суму не менш як 45 000 мільйонів гривень. Проте, відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Національний банк не має права перераховувати до Державного бюджету України суму частини прибутку до розподілу більшу, ніж визначена у річній фінансовій звітності, що підтверджена зовнішнім аудитом та затверджена Радою Національного банку.

20 Управління капіталом

Капітал Національного банку – залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Для Національного банку як центрального банку України немає вимог до розміру власного капіталу, крім розміру статутного капіталу, установленого Законом України “Про Національний банк України”.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” розмір статутного капіталу становить 10 мільйонів гривень. Його розмір був збільшений до 100 мільйонів гривень за рішенням Ради Національного банку за підсумками 2007 року.

Мета управління капіталом Національного банку полягає в підтриманні належного рівня капіталу для забезпечення економічної самостійності та здатності виконання Національним банком його функцій. Загальна сума капіталу, управління яким здійснює Національний банк, дорівнює сумі власного капіталу, зазначеній у консолідованому звіті про фінансовий стан, яка станом на 31 грудня 2016 року становить 147 620 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2015 року – 122 811 мільйонів гривень).

Формування загальних та інших резервів Національного банку здійснюється відповідно до Закону України “Про Національний банк України” за рахунок прибутку до розподілу Національного банку за рішенням Ради Національного банку.

Частина прибутку до розподілу, визначена Законом України “Про Національний банк України”, спрямовується до загальних та інших резервів Національного банку.

Резерв переоцінки активів і зобов'язань уключає нереалізовані доходи від результатів переоцінки монетарних активів і зобов'язань в іноземній валюті, монетарному золоті та банківських металах у зв'язку зі змінами курсу гривні до іноземних валют, монетарного золота та банківських металів та у зв'язку зі зміною справедливої вартості фінансових активів.

Станом на 31 грудня 2016 року власний капітал Національного банку складається з таких компонентів:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Статутний капітал	100	100
Загальні резерви	30 672	14 622
Інші резерви	8 511	8 513
Нерозподілений прибуток (примітка 19)	15 072	16 050
Резерв переоцінки активів і зобов'язань	93 265	83 526
Усього власного капіталу	<u>147 620</u>	<u>122 811</u>

21 Грошові кошти та їх еквіваленти

	Примітки	2016	2015
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Готівкова іноземна валюта	5	1 861	1 675
Кошти на вимогу (крім коштів, використання яких є обмеженим)	5	15 511	10 806
Розміщені короткострокові депозити з терміном погашення до трьох місяців (крім золота, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)	5	31 942	98 786
Цінні папери нерезидентів з терміном погашення до трьох місяців	6	22 608	170
Авуари в СПЗ		73 520	212
Усього грошових коштів та їх еквівалентів		<u>145 442</u>	<u>111 649</u>

22 Процентні доходи та витрати

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Процентні доходи		
Доходи за цінними паперами України, що обліковуються за амортизованою собівартістю	49 611	46 360
Доходи за кредитами банкам та іншим позичальникам	9 963	14 884
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	252	130
Доходи за внутрішнім державним боргом	173	180
Доходи за авуарами в СПЗ	42	–
Інші	9	73
Усього процентних доходів	60 050	61 627
Процентні витрати		
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(9 648)	(8 163)
Витрати за операціями з МВФ	(3 060)	(1 829)
Витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	(345)	(116)
Витрати за отриманими кредитами	(291)	(389)
Витрати за коштами банків	–	(33)
Інші	–	(1)
Усього процентних витрат	(13 344)	(10 531)
Чистий процентний дохід	46 706	51 096

До інших процентних доходів віднесено процентні доходи за кредитами, наданими працівникам. У 2016 році проценти отримані та проценти сплачені, які включено до грошових потоків від операційної діяльності в консолідованому звіті про рух грошових коштів, становили 61 731 мільйон гривень (у 2015 році – 59 318 мільйонів гривень) та 13 472 мільйони гривень (у 2015 році – 10 791 мільйон гривень) відповідно.

У 2016 році до складу доходів за кредитами банкам та іншим позичальникам уключено доходи за знеціненими кредитами в розмірі 6 647 мільйонів гривень (у 2015 році – 8 506 мільйонів гривень), за вирахуванням ефекту коригування процентних доходів за знеціненими кредитами, що надані банкам, – 867 мільйонів гривень (у 2015 році – 387 мільйонів гривень) (примітка 9).

23 Інші доходи

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Доходи від продажу інвестиційних і пам'ятних монет, сувенірної та іншої продукції	595	364
Перевищення справедливої вартості боргових цінних паперів над сумою сплачених коштів	60	1 135
Штрафи, пеня, неустойки, що отримані	27	129
Доходи від припинення визнання фінансових активів при заміні їх на нові	–	782
Інші	50	98
Усього інших доходів	732	2 508

У 2015 році до доходів від припинення визнання фінансових активів при заміні їх на нові віднесено результат припинення визнання кредитів банкам та іншим позичальникам при заміні їх на нові шляхом зміни позичальника за кредитним договором.

24 Витрати на утримання персоналу

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Заробітна плата персоналу	1 197	1 241
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та внески до недержавних пенсійних фондів	221	431
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	6	60
Інші	9	53
Усього витрат на утримання персоналу	<u>1 433</u>	<u>1 785</u>

До інших витрат на утримання персоналу віднесено витрати на підготовку кадрів і підвищення кваліфікації, витрати на добровільне медичне страхування працівників тощо.

25 Адміністративно-господарські та інші витрати

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Амортизаційні відрахування	324	350
Консультаційні та юридичні послуги	184	–
Експлуатаційні та господарські витрати	136	122
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних активів	135	102
Податки, збори та обов'язкові платежі	44	61
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	28	26
Витрати на службові відрядження	16	18
Інші	102	163
Усього адміністративно-господарських та інших витрат	<u>969</u>	<u>842</u>

Сума амортизації за 2016 рік не включає амортизацію в сумі 235 мільйонів гривень (у 2015 році – 227 мільйонів гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції. Ця частина амортизації включається до витрат, пов'язаних із виготовленням банкнот, монет та іншої продукції.

До інших витрат віднесено витрати, що пов'язані зі списанням робіт за об'єктами незавершеного будівництва, фінансування витрат на навчання студентів, перевищення балансової вартості переданих на афінаж дорогоцінних металів над чистою вартістю реалізації, вартість реалізації послуг очисних споруд Фабрики банкнотного паперу, поштові витрати, витрати на аудит тощо.

26 Чисте зменшення/(збільшення) резервів

	Примітки	2016	2015
		<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Чисте зменшення/(збільшення) резервів:			
за кредитами банкам та іншим позичальникам	9	875	(7 931)
за іншими активами	12	(11)	1
Усього чистого зменшення/(збільшення) резервів		<u>864</u>	<u>(7 930)</u>

27 Управління фінансовими ризиками

Метою управління ризиками Національного банку є:

забезпечення утримання ризиків Національного банку на безпечному рівні на постійній основі; сприяння ефективному управлінню активами і пасивами Національного банку, зокрема запобігання неадекватному використанню коштів;

забезпечення дотримання необхідного рівня ліквідності активів Національного банку;

дотримання під час управління активами і пасивами Національного банку обмежень, визначених законодавством України, а також принципів, внутрішніх правил, процедур та лімітів, визначених нормативно-правовими актами Національного банку;

вчасне надання керівництву Національного банку належної інформації (звітів) про стан управління ризиками активів та пасивів Національного банку.

Основними принципами управління фінансовими ризиками Національного банку є такі:

управління фінансовими ризиками має сприяти уникненню або зменшенню впливу на фінансові потоки та капітал Національного банку ризиків, які притаманні активам та зобов'язанням Національного банку, з урахуванням рівня схильності Національного банку до прийняття ризиків, що визначається законами України та нормативно-правовими актами Національного банку;

контроль за дотриманням прийнятного рівня фінансових ризиків Національного банку здійснюється керівництвом підрозділів та Департаментом управління ризиками Національного банку.

Для покриття можливих збитків від реалізації фінансових ризиків Національного банку, пов'язаних із виконанням його функцій, згідно з окремим положенням здійснюється формування резервів.

Основними видами фінансових ризиків, притаманних діяльності Національного банку, є кредитний, валютний, процентний ризики та ризик ліквідності.

Кредитний ризик

Кредитний ризик виникає через неспроможність боржника чи контрагента Національного банку виконати взяті на себе зобов'язання відповідно до погоджених умов. Кредитний ризик може мати такі прояви:

ризик дефолту боржника – ризик зниження доходів чи капіталу Національного банку, що виникає у разі невиконання боржником зобов'язань за борговими фінансовими інструментами (тобто ризик того, що сплата боржником процентів, комісій і основного боргу взагалі не відбуватиметься);

ризик забезпечення кредиту – ризик того, що внаслідок реалізації предмета забезпечення вимоги кредитора не будуть задоволені в повному обсязі;

розрахунковий ризик – ризик зниження доходів чи капіталу Національного банку, що виникає у разі невиконання контрагентом прийнятих зобов'язань з поставки грошових коштів або базового активу, якщо до моменту одержання відповідних активів від контрагента Національний банк здійснив (дав безвідкличне доручення здійснити) перерахування контрагентові грошових коштів або поставки базового активу.

Управління кредитним ризиком Національного банку здійснюється шляхом:

визначення мінімально допустимих довгострокових кредитних рейтингів контрагентів;

установлення довгострокових кредитних лімітів на обсяг заборгованості іноземних контрагентів та емітентів цінних паперів перед Національним банком (як загальної заборгованості, так і заборгованості за окремими фінансовими інструментами);

установлення короткострокових кредитних лімітів на обсяг загальної заборгованості під час виконання операцій з українськими банками-контрагентами;

установлення обмежень на розмір стандартної дюрації (середньої тривалості) розміщення коштів за валютами та видами фінансових інструментів;

використання застави та інших видів забезпечення виконання зобов'язань;

27 Управління фінансовими ризиками (продовження)

диверсифікації – розміщення коштів у фінансові інструменти різних контрагентів, співпраця з якими дозволена з огляду на їх характеристики ризиковості;

створення резервів Національного банку на покриття кредитного ризику, пов'язаного з виконанням його функцій.

Ринкові ризики

Ринкові ризики – це ризики виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною ринкових цін (валютних курсів, процентних ставок, кредитних спредів, цін на акції або товари тощо). Залежно від факторів, що призводять до виникнення збитків, Національний банк визначає для себе такі основні види ринкових ризиків:

валютний ризик – це ризик виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною валютних курсів;

процентний ризик – це ризик виникнення збитків у зв'язку з несприятливою зміною процентних ставок;

ризик кредитного спреду – це ризик виникнення збитків у зв'язку з розширенням кредитних спредів на ринку.

Управління ринковими ризиками Національного банку здійснюється за допомогою:

установлення лімітів на абсолютні та відносні показники окремих видів ринкових ризиків (у тому числі порівняно з обраним еталоном);

диверсифікації.

У наведеній нижче таблиці подано аналіз чутливості позицій Національного банку до валютного ризику, який розраховано на основі припущення про 5% збільшення і зменшення курсу долара США, євро, СПЗ та інших валют відносно гривні у 2016 та 2015 роках відповідно. До аналізу чутливості включено тільки суми в іноземній валюті (за винятком немонетарних активів), наявні на кінець періоду, під час конвертації яких на кінець періоду використовуються курси, змінені на 5% відносно діючих на кінець 2016 та 2015 років відповідно.

Вплив зміни курсів на прибуток або збиток та прибуток до розподілу за рік представлено таким чином:

	31 грудня 2016 року		31 грудня 2015 року	
	+5%	-5%	+5%	-5%
	<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Долари США	11 694	(11 694)	8 703	(8 703)
Євро	1 504	(1 504)	2 199	(2 199)
СПЗ	(4 789)	4 789	(6 503)	6 503
Англійські фунти стерлінгів	472	(472)	498	(498)
Інші валюти	939	(939)	421	(421)

У наведеній нижче таблиці подано аналіз чутливості позицій Національного банку до процентного ризику. Вплив на прибуток або збиток та прибуток до розподілу за рік представлено таким чином:

	31 грудня 2016 року		31 грудня 2015 року	
	+100 б.п.	-100 б.п.	+100 б.п.	-100 б.п.
	<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Чутливість фінансових активів	2 125	(2 125)	1 893	(1 893)
Чутливість фінансових зобов'язань	(2 301)	2 301	(2 479)	2 479
Чистий вплив на прибуток або збиток та прибуток до розподілу +100 б. п.	(176)	176	(586)	586

27 Управління фінансовими ризиками (продовження)

Ідентифікація джерел процентного ризику здійснюється шляхом аналізу наявної структури процентних активів та пасивів. Національний банк здійснює оцінку процентного ризику за допомогою аналізу чутливості до зміни процентних ставок, тобто змін ринкової вартості інструментів та портфелів у результаті загальної зміни кривої дохідності на певну кількість базисних пунктів. Відповідно до методології використовуваних сценарії включають паралельне зміщення всієї кривої на 1 процентний пункт (+/-100 базисних пунктів). Чутливість до процентного ризику обчислюється на основі сценарію, відповідно до якого всі криві процентних ставок вважаються такими, що змінюються однаково незалежно від фінансового інструменту або валюти. Оцінки включають процентний ризик за всіма позиціями Національного банку для інструментів з фіксованою та плаваючою процентною ставкою, як визначено за відповідною моделлю.

Ризик ліквідності

Ризик ліквідності – ризик виникнення дефіциту грошових коштів унаслідок неможливості продажу активу в потрібній кількості в прийнятні строки без значних втрат його вартості через погіршення кон'юнктури ринку.

Управління ризиком ліквідності Національного банку здійснюється шляхом:

утримання певних нормативно визначених обсягів коштів у грошовій формі на кореспондентських рахунках;

утримання достатнього обсягу високоліквідних фінансових інструментів, які можуть бути швидко переведені в грошові кошти;

установлення вимог до ліквідності активів Національного банку.

Детальну оцінку фінансових ризиків наведено в примітках 29 – 32.

28 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику

Станом на 31 грудня 2016 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	1 861	47 839	–	3	49 703
Цінні папери нерезидентів	–	265 625	–	9 704	275 329
Авуари в СПЗ	–	–	73 546	–	73 546
Цінні папери України	394 454	–	–	–	394 454
Кредити банкам та іншим позичальникам	35 456	–	–	–	35 456
Внутрішній державний борг	2 002	–	–	–	2 002
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	73 538	–	73 538
Інші фінансові активи	184	–	433	–	617
Усього фінансових активів	433 957	313 464	147 517	9 707	904 645
Фінансові зобов'язання					
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Банкноти та монети в обігу	341 059	–	–	–	341 059
Кошти банків	44 299	–	–	6	44 305
Кошти державних та інших установ	48 541	8	–	–	48 549
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	68 073	–	–	–	68 073
Зобов'язання перед МВФ	–	–	243 295	–	243 295
Інші фінансові зобов'язання	351	48	–	2	401
Усього фінансових зобов'язань	502 323	56	243 295	8	745 682
Чиста балансова позиція	(68 366)	313 408	(95 778)	9 699	158 963

28 Аналіз фінансових активів і зобов'язань у розрізі концентрації географічного ризику (продовження)

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн	–	–	–	57 140	57 140
Чиста позабалансова позиція (примітка 33)	–	–	–	(57 140)	(57 140)
Чиста позиція	(68 366)	313 408	(95 778)	(47 441)	101 823

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи і зобов'язання Національного банку в розрізі концентрації географічного ризику подані таким чином:

	Україна	Країни ОЕСР	МВФ	Інші	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>				
Фінансові активи					
Кошти та депозити в іноземній валюті	1 675	124 584	–	4	126 263
Цінні папери нерезидентів	–	171 609	–	1	171 610
Авуари в СПЗ	–	–	212	–	212
Цінні папери України	404 514	–	–	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	65 236	–	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	2 091	–	–	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	45 631	–	45 631
Інші фінансові активи	239	1 467	236	–	1 942
Усього фінансових активів	473 755	297 660	46 079	5	817 499
Фінансові зобов'язання					
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 278	41	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	89 747
Кредити отримані	–	12 003	–	19 280	31 283
Зобов'язання перед МВФ	–	–	176 142	–	176 142
Інші фінансові зобов'язання	167	14	–	–	181
Усього фінансових зобов'язань	480 470	12 058	176 142	19 280	687 950
Чиста балансова позиція	(6 715)	285 602	(130 063)	(19 275)	129 549
Позабалансові зобов'язання					
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн	–	13 848	–	54 545	68 393
Чиста позабалансова позиція (примітка 33)	–	(13 848)	–	(54 545)	(68 393)
Чиста позиція	(6 715)	271 754	(130 063)	(73 820)	61 156

29 Кредитний ризик

Фінансові активи Національного банку за кредитними рейтингами контрагентів, установленими міжнародними рейтинговими компаніями Fitch Ratings, Moody's та Standard & Poor's, подані за найнижчим із присвоєних зазначеними компаніями рейтингом кожному контрагенту. Рейтинги наводяться відповідно до кодування рейтингової компанії Fitch Ratings із застосуванням таблиці відповідностей рейтингів інформаційної системи Bloomberg.

	Кредитний рейтинг	2016		2015	
		Обсяг	% у статті фінансових активів	Обсяг	% у статті фінансових активів
Фінансові активи – непрострочені і незнецінені:					
Кошти та депозити в іноземній валюті:					
кошти на вимогу	AAA	1 341	2,7	2 012	1,6
	AA+	8	0,0	52	0,0
	AA	52	0,1	2 322	1,8
	AA-	4 673	9,4	3 387	2,7
	A+	9 737	19,6	520	0,4
	A	4	0,0	2 333	1,8
	A-	52	0,1	192	0,2
	BBB+	–	–	349	0,3
строкові депозити	AAA	14 548	29,3	19 677	15,6
	AA+	82	0,2	14 696	11,6
	AA-	254	0,5	8 096	6,4
	A+	–	–	27 359	21,7
	A	17 091	34,4	24 708	19,6
	A-	–	–	18 885	15,0
готівкова іноземна валюта	Без ризику	1 861	3,7	1 675	1,3
Усього коштів та депозитів в іноземній валюті:		49 703	100,0	126 263	100,0
Цінні папери нерезидентів:					
державні облігації	AAA	10 577	3,8	10 543	6,2
	AA+	145 400	52,8	101 034	58,9
	AA	5 044	1,8	394	0,2
	AA-	9 892	3,6	4 268	2,5
	A+	1 343	0,5	3 768	2,2
облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	AAA	54 047	19,6	18 683	10,9
	AA+	6 797	2,5	3 455	2,0
	AA	4 410	1,6	2 063	1,2
	AA-	14 810	5,4	9 654	5,6

29 Кредитний ризик (продовження)

Кредитний рейтинг	2016		2015	
	Обсяг	% у фінансових активах	Обсяг	% у фінансових активах
			<i>(у мільйонах гривень)</i>	
A+	15 617	5,7	13 099	7,6
A	3 068	1,1	1 311	0,8
A-	<u>4 203</u>	<u>1,6</u>	<u>3 217</u>	<u>1,9</u>
Усього боргових цінних паперів нерезидентів	275 208	100,0	171 489	100,0
Цінні папери України				
CCC-	392 441	99,5	402 249	99,4
Без рейтингу	<u>2 013</u>	<u>0,5</u>	<u>2 265</u>	<u>0,6</u>
Усього цінних паперів України	394 454	100,0	404 514	100,0
Кредити банкам та іншим позичальникам: кредити, надані для підтримання ліквідності та кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб				
CC	2 559	20,9	16 835	54,6
Без рейтингу	<u>9 692</u>	<u>79,1</u>	<u>14 000</u>	<u>45,4</u>
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	12 251	100,0	30 835	100,0
Інші фінансові активи				
AAA	433	70,3	236	12,2
A	–	–	1 467	75,5
CC	1	0,2	2	0,1
Без рейтингу	<u>182</u>	<u>29,5</u>	<u>237</u>	<u>12,2</u>
Усього інших фінансових активів	616	100,0	1 942	100,0

Цінні папери України без визначеного міжнародного рейтингу представлені облігаціями державних підприємств, рейтинг яких обмежений суверенним рейтингом України.

Загальна сума кредитів, наданих п'ятьом банкам із найбільшою сумою кредитної заборгованості, станом на 31 грудня 2016 року становила 53 852 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2015 року – 70 631 мільйон гривень), або 64% (станом на 31 грудня 2015 року – 61%) від загальної суми кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам до формування резерву. Резерв, визнаний за кредитами, наданими цим п'ятьом банкам, становив 35 132 мільйони гривень станом на 31 грудня 2016 року (станом на 31 грудня 2015 року – 30 719 мільйонів гривень).

Нижче наведена інформація про чистий кредитний ризик у розрізі видів отриманої застави під забезпечення кредитів станом на 31 грудня 2016 року:

	Максимальний розмір кредитного ризику	Вартість застави, прийнятої як забезпечення	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані банкам)	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та іншим)
Кредити забезпечені:				
нерухомим майном	16 086	30 766	15 806	–
цінними паперами	14 383	13 556	2 425	4 158
іншими видами застави	<u>3 091</u>	<u>5 614</u>	<u>3 078</u>	<u>–</u>
Кредити незабезпечені	1 896	–	1 896	–
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	<u>35 456</u>	<u>49 936</u>	<u>23 205</u>	<u>4 158</u>

29 Кредитний ризик (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року чистий кредитний ризик у розрізі видів отриманої застави під забезпечення кредитів:

	Максимальний розмір кредитного ризику	Вартість застави, прийнятої як забезпечення	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані банкам)	Чистий розмір кредитного ризику (кредити, надані Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та іншим) (у мільйонах гривень)
Кредити забезпечені:				
нерухомим майном	21 136	35 485	20 578	–
цінними паперами	31 378	25 909	3 469	8 269
іншими видами застави	5 181	8 669	5 181	–
Кредити незабезпечені	7 541	–	7 541	–
Усього кредитів банкам та іншим позичальникам	65 236	70 063	36 769	8 269

Максимальний розмір кредитного ризику відображає балансову вартість кредитної заборгованості на звітну дату. Вартість застави, прийнятої як забезпечення – це справедлива вартість застави, що прийнята Національним банком під час розрахунку резерву на звітну дату.

Для знецінених банків, грошові потоки за якими очікуються лише від реалізації заставного майна, чистий розмір кредитного ризику дорівнює максимальному розміру кредитного ризику.

Для не знецінених банків та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, чистий розмір кредитного ризику розрахований як різниця між максимальним розміром кредитного ризику та вартістю застави, прийнятої як забезпечення.

30 Валютний ризик

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Немонетарні	Усього
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	25 693	3 718	–	1 789	18 503	–	49 703
Цінні папери нерезидентів	–	236 754	29 925	–	7 655	874	121	275 329
Авуари в СПЗ	–	–	–	73 546	–	–	–	73 546
Цінні папери України	394 097	357	–	–	–	–	–	394 454
Кредити банкам та іншим позичальникам	35 456	–	–	–	–	–	–	35 456
Внутрішній державний борг	2 002	–	–	–	–	–	–	2 002
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	73 538	–	–	–	73 538
Інші фінансові активи	184	–	–	433	–	–	–	617
Усього фінансових активів	431 739	262 804	33 643	147 517	9 444	19 377	121	904 645
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	341 059	–	–	–	–	–	–	341 059
Кошти банків	43 197	721	378	–	1	8	–	44 305
Кошти державних та інших установ	16 617	28 194	3 147	–	–	591	–	48 549
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	68 073	–	–	–	–	–	–	68 073
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	243 295	–	–	–	243 295
Інші фінансові зобов'язання	351	13	37	–	–	–	–	401
Усього фінансових зобов'язань	469 297	28 928	3 562	243 295	1	599	–	745 682
Чиста балансова позиція	(37 558)	233 876	30 081	(95 778)	9 443	18 778	121	158 963

30 Валютний ризик (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав такі валютні позиції:

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англій- ські фунти стерлінгів	Інші	Немо- нетарні	Усього
								<i>(у мільйонах гривень)</i>
Фінансові активи								
Кошти та депозити в іноземній валюті	–	93 683	19 435	–	4 930	8 215	–	126 263
Цінні папери нерезидентів	–	136 471	29 674	–	5 021	323	121	171 610
Авуари в СПЗ	–	–	–	212	–	–	–	212
Цінні папери України	401 349	3 165	–	–	–	–	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	65 236	–	–	–	–	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	2 091	–	–	–	–	–	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	45 631	–	–	–	45 631
Інші фінансові активи	1 697	–	–	236	–	9	–	1 942
Усього фінансових активів	470 373	233 319	49 109	46 079	9 951	8 547	121	817 499
Фінансові зобов'язання								
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	30 288	707	41	–	–	5	–	31 041
Кошти державних та інших установ	17 441	28 794	5 084	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	–	12 003	–	–	–	19 280	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	–	–	–	176 142	–	–	–	176 142
Інші фінансові зобов'язання	119	51	1	–	–	10	–	181
Усього фінансових зобов'язань	445 832	41 555	5 126	176 142	–	19 295	–	687 950
Чиста балансова позиція	24 541	191 764	43 983	(130 063)	9 951	(10 748)	121	129 549
Позабалансові активи та зобов'язання								
Активи до отримання за форвардними контрактами	–	–	–	–	–	19 175	–	19 175
Активи до постачання за форвардними контрактами	–	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Чиста позабалансова позиція	–	(17 697)	–	–	–	19 175	–	1 478
Чиста позиція	24 541	174 067	43 983	(130 063)	9 951	8 427	121	131 027

Активи і зобов'язання в інших валютах переважно складаються зі статей у швейцарських франках, австралійських доларах, японських єнах та юанях Женьміньбі.

31 Процентний ризик

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені ефективні процентні ставки на звітну дату.

31 Процентний ризик (продовження)

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка (у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,86	–	–	0,32	6,16	2,74
Цінні папери нерезидентів	–	1,19	(0,07)	–	0,46	2,16	1,03
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,24	–	–	0,24
Цінні папери України	13,31	–	–	–	–	–	13,31
Кредити банкам та іншим позичальникам	18,68	–	–	–	–	–	18,68
Внутрішній державний борг	8,66	–	–	–	–	–	8,66
Фінансові зобов'язання							
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	6,62	–	–	–	–	–	6,62
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	13,39	–	–	–	–	–	13,39
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею та розподілом СПЗ	–	–	–	2,23	–	–	2,23

Позначка “–” у таблиці означає, що Національний банк не має відповідних активів або зобов'язань у зазначеній валюті, за якими нараховуються проценти.

За змінною ставкою нараховуються проценти за авуарами в СПЗ та кредитом МВФ (процентна ставка переглядається щотижня).

Процентна ставка, за якою нараховуються витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, не є фіксованою, її розмір відповідає середньозваженій процентній ставці закладами (депозитами) на вимогу фізичних осіб у національній валюті.

Проценти за цінними паперами нараховуються як за змінною ставкою, так і за фіксованою.

Станом на 31 грудня 2015 року Національний банк мав таку структуру середньозважених процентних ставок за основними валютами для монетарних фінансових інструментів, за якими нараховуються проценти. Процентні ставки за кожним фінансовим інструментом розраховувались як середньозважені ефективні процентні ставки на звітну дату.

	Гривні	Долари США	Євро	СПЗ	Англійські фунти стерлінгів	Інші	Загальна середньозважена ставка (у %)
Фінансові активи							
Строкові депозити в банках країн ОЕСР	–	0,38	0,01	–	0,51	0,61	0,35
Цінні папери нерезидентів	–	0,99	0,16	–	0,77	2,07	0,84
Авуари в СПЗ	–	–	–	0,05	–	–	0,05
Цінні папери України	13,59	8,39	–	–	–	–	13,56
Кредити банкам та іншим позичальникам	21,27	–	–	–	–	–	21,27
Внутрішній державний борг	8,66	–	–	–	–	–	8,66
Фінансові зобов'язання							
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	5,75	–	–	–	–	–	5,75
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	19,77	–	–	–	–	–	19,77
Кредити отримані	–	0,42	–	–	–	5,72	3,69
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею та розподілом СПЗ	–	–	–	1,94	–	–	1,94

31 Процентний ризик (продовження)

Аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок

У наведеній нижче таблиці подається аналіз фінансових активів і зобов'язань за строками перегляду процентних ставок.

Для фінансових активів і зобов'язань із фіксованою процентною ставкою строковість визначалася з урахуванням періоду від дати консолідованого звіту про фінансовий стан до дати погашення згідно з контрактом, для активів і зобов'язань зі змінною процентною ставкою – з урахуванням найближчого терміну перегляду процентних ставок чи дати погашення залежно від того, що настає раніше.

Станом на 31 грудня 2016 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	44 628	–	–	–	–	5 075	49 703
Цінні папери нерезидентів	11 324	27 101	68 563	166 421	1 799	121	275 329
Авуари в СПЗ	73 546	–	–	–	–	–	73 546
Цінні папери України	2 803	9 206	36 988	196 584	148 516	357	394 454
Кредити банкам та іншим позичальникам	11 376	504	11 878	11 698	–	–	35 456
Внутрішній державний борг	–	26	79	422	1 475	–	2 002
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	73 538	73 538
Інші фінансові активи	9	4	16	55	36	497	617
Усього фінансових активів	143 686	36 841	117 524	375 180	151 826	79 588	904 645
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	341 059	341 059
Кошти банків	–	–	–	–	–	44 305	44 305
Кошти державних та інших установ	2 310	–	–	–	–	46 239	48 549
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	68 073	–	–	–	–	–	68 073
Зобов'язання перед МВФ	169 134	623	–	–	–	73 538	243 295
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	401	401
Усього фінансових зобов'язань	239 517	623	–	–	–	505 542	745 682
Чистий розрив	(95 831)	36 218	117 524	375 180	151 826	(425 954)	158 963
Сумарний розрив	(95 831)	(59 613)	57 911	433 091	584 917	158 963	

31 Процентний ризик (продовження)

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи і зобов'язання за строками перегляду процентних ставок відображаються таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Безпро- центні	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>							
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	97 922	17 057	6 464	–	–	4 820	126 263
Цінні папери нерезидентів	7 001	15 736	46 723	99 097	2 932	121	171 610
Авуари в СПЗ	212	–	–	–	–	–	212
Цінні папери України	3 033	9 247	34 793	220 181	136 842	418	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	12 570	1 201	12 081	39 384	–	–	65 236
Внутрішній державний борг	–	26	78	418	1 569	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	5	15	23	68	48	1 783	1 942
Усього фінансових активів	120 743	43 282	100 162	359 148	141 391	52 773	817 499
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	–	–	–	–	–	308 237	308 237
Кошти банків	–	–	–	–	–	31 041	31 041
Кошти державних та інших установ	8 350	–	–	–	–	42 969	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 283	–	–	–	–	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	130 080	431	–	–	–	45 631	176 142
Інші фінансові зобов'язання	–	–	–	–	–	181	181
Усього фінансових зобов'язань	259 460	431	–	–	–	428 059	687 950
Чистий розрив	(138 717)	42 851	100 162	359 148	141 391	(375 286)	129 549
Сумарний розрив	(138 717)	(95 866)	4 296	363 444	504 835	129 549	

Станом на 31 грудня 2016 року частка цінних паперів нерезидентів зі змінною ставкою становила 6,29% від загального портфеля (станом на 31 грудня 2015 року – 5,09%).

32 Ризик ліквідності

Для оцінки ризику ліквідності фінансові активи групуються відповідно до очікуваних на звітну дату строків отримання грошових потоків для їх погашення з урахуванням періоду, який залишився від звітної дати до очікуваної дати погашення відповідного грошового потоку. Фінансові зобов'язання групуються за строками погашення з урахуванням періоду, який згідно з контрактом залишився від звітної дати до дати погашення.

Суми фінансових активів та зобов'язань, наведені в таблиці ризику ліквідності, відображають дисконтовані грошові потоки за контрактами. Похідні контракти, розрахунки за якими проводитимуться на підставі чистої суми, наведені за чистою сумою, яка, як очікується, буде сплачена. Знецінені кредити включені до таблиці за балансовою вартістю з урахуванням резервів під знецінення і на підставі очікуваних термінів припливу грошових коштів.

Якщо суми, що підлягають сплаті, не є фіксованими, то такі суми наводяться в аналізі ліквідності з урахуванням умов, які були на дату звітності. Позиції в іноземній валюті перераховані за курсами спот на звітну дату.

32 Ризик ліквідності (продовження)

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2016 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	49 703	–	–	–	–	–	49 703
Цінні папери нерезидентів	6 418	16 749	73 309	176 933	1 799	121	275 329
Авуари в СПЗ	73 546	–	–	–	–	–	73 546
Цінні папери України	2 803	8 206	37 988	196 584	148 873	–	394 454
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 550	504	11 878	11 698	–	9 826	35 456
Внутрішній державний борг	–	26	79	422	1 475	–	2 002
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	73 538	73 538
Інші фінансові активи	17	5	17	500	52	26	617
Усього фінансових активів	134 037	25 490	123 271	386 137	152 199	83 511	904 645
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	341 059	–	–	–	–	–	341 059
Кошти банків	44 305	–	–	–	–	–	44 305
Кошти державних та інших установ	48 549	–	–	–	–	–	48 549
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	68 073	–	–	–	–	–	68 073
Зобов'язання перед МВФ	3 161	623	8 198	72 866	85 093	73 354	243 295
Інші фінансові зобов'язання	4	–	5	–	–	392	401
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн у національній валюті	57 140	–	–	–	–	–	57 140
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	562 291	623	8 203	72 866	85 093	73 746	802 822
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(428 254)	24 867	115 068	313 271	67 106	9 765	101 823
Сумарний розрив ліквідності	(428 254)	(403 387)	(288 319)	24 952	92 058	101 823	

Оцінка ризику ліквідності Національного банку станом на 31 грудня 2015 року подана таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові активи							
Кошти та депозити в іноземній валюті	102 742	17 057	6 464	–	–	–	126 263
Цінні папери нерезидентів	4 932	9 396	48 417	105 812	2 932	121	171 610
Авуари в СПЗ	212	–	–	–	–	–	212
Цінні папери України	3 033	8 247	34 793	221 181	137 260	–	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	1 414	1 201	12 081	39 384	–	11 156	65 236
Внутрішній державний борг	–	26	78	418	1 569	–	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	–	–	–	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	1 478	16	28	89	73	258	1 942
Активи до отримання за форвардними контрактами	19 175	–	–	–	–	–	19 175
Усього фінансових активів	132 986	35 943	101 861	366 884	141 834	57 166	836 674

32 Ризик ліквідності (продовження)

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 319	–	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 283	–	–	–	–	–	31 283
Зобов'язання перед МВФ	2 824	431	–	54 231	73 141	45 515	176 142
Інші фінансові зобов'язання	107	13	–	1	–	60	181
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн у національній валюті	68 393	–	–	–	–	–	68 393
Активи до постачання за форвардними контрактами	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	600 648	444	–	54 232	73 141	45 575	774 040
Розрив ліквідності за фінансовими інструментами	(467 662)	35 499	101 861	312 652	68 693	11 591	62 634
Сумарний розрив ліквідності	(467 662)	(432 163)	(330 302)	(17 650)	51 043	62 634	

Внески в рахунок квоти МВФ і частина зобов'язань перед МВФ, що належать до боргових зобов'язань на користь МВФ зі сплати внеску за квотою, віднесені до категорії “Строк погашення не визначений” у зв'язку з природою цього залишку.

Суми, що зазначаються в наведених нижче таблицях, не відповідають сумам, відображеним у консолідованому звіті про фінансовий стан, оскільки представлена нижче інформація включає аналіз за строками погашення фінансових зобов'язань, який відображає загальну суму залишків платежів за договорами (включаючи виплату процентів), які не визнаються в консолідованому звіті про фінансовий стан.

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2016 року подані таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк погашення не визначений	Усього
	<i>(у мільйонах гривень)</i>						
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	341 059	–	–	–	–	–	341 059
Кошти банків	44 305	–	–	–	–	–	44 305
Кошти державних та інших установ	48 549	–	–	–	–	–	48 549
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	68 229	–	–	–	–	–	68 229
Зобов'язання перед МВФ	3 161	953	11 126	82 699	87 828	73 354	259 121
Інші фінансові зобов'язання	4	–	5	–	–	392	401
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн у національній валюті	57 140	–	–	–	–	–	57 140
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	562 447	953	11 131	82 699	87 828	73 746	818 804

32 Ризик ліквідності (продовження)

Періоди виплат за недисконтованими грошовими потоками за фінансовими зобов'язаннями згідно з договорами станом на 31 грудня 2015 року подані таким чином:

	На вимогу та до 1 місяця	1 – 3 місяці	3 – 12 місяців	1 – 5 років	Понад 5 років	Строк пога- шення не визначений <i>(у мільйонах гривень)</i>	Усього
Фінансові зобов'язання							
Банкноти та монети в обігу	308 237	–	–	–	–	–	308 237
Кошти банків	31 041	–	–	–	–	–	31 041
Кошти державних та інших установ	51 319	–	–	–	–	–	51 319
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	89 747	–	–	–	–	–	89 747
Кредити отримані	31 326	–	–	–	–	–	31 326
Зобов'язання перед МВФ	2 824	648	1 899	61 818	75 369	45 515	188 073
Інші фінансові зобов'язання	107	13	–	1	–	60	181
Активи до постачання за форвардними контрактами	17 697	–	–	–	–	–	17 697
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн у національній валюті	68 393	–	–	–	–	–	68 393
Усього майбутніх платежів за фінансовими зобов'язаннями	600 691	661	1 899	61 819	75 369	45 575	786 014

33 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти

Зобов'язання з надання кредитів

Зобов'язання з надання кредитів включають такі статті:

	2016	2015
	<i>(у мільйонах гривень)</i>	
Зобов'язання з надання кредитів центральним банкам інших країн у національній валюті	57 140	68 393
Усього зобов'язань з надання кредитів	57 140	68 393

Зобов'язання з надання кредитів – це невикористані суми, призначені для кредитування банків.

Зобов'язання з капітальних вкладень

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк мав зобов'язання з капітальних вкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів, на загальну суму 70 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2015 року – 94 мільйони гривень).

Похідні фінансові інструменти

Відповідно до Угоди про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Національним банком із жовтня 2013 року здійснювалися операції з ф'ючерсами для регулювання процентного ризику.

Станом на 31 грудня 2016 року Національний банк мав 85 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання в березні 2017 року, умовна вартість яких становить 501 мільйон гривень, або 18 мільйонів доларів США, та 214 коротких біржових процентних ф'ючерсних контрактів термінами виконання з березня 2017 року до грудня 2019 року, умовна вартість яких становить 1 380 мільйонів гривень, або 51 мільйон доларів США (станом на 31 грудня 2015 року – 213 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання в березні 2016 року, умовна вартість яких становить 1 111 мільйонів гривень, або 46 мільйонів доларів США, та 972 коротких біржових процентних ф'ючерсних контракти з термінами виконання з березня 2016 року до червня 2019 року, умовна вартість яких становить, 5 387 мільйонів гривень або 224 мільйони доларів США). Кошти для розрахунків за ф'ючерсними операціями в сумі 3 мільйони гривень (у 2015 році – 11 мільйонів гривень) оцінено за справедливою вартістю та включено до складу коштів та депозитів в іноземній валюті (примітка 5).

33 Позабалансові зобов'язання і похідні фінансові інструменти (продовження)

Відповідно до рамкової генеральної угоди ISDA між Національним банком та банком Citibank N.A. London до позабалансових зобов'язань та вимог у 2015 році було включено кошти за операціями своп. На 31 грудня 2015 року активи до отримання становили 19 175 мільйонів гривень, активи до постачання – 17 697 мільйонів гривень.

Судові процедури

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні претензії і позови. За деякими позовами на загальну суму 2,2 мільярда гривень існує вірогідність настання можливих збитків, однак вона невисока. За рештою позовів Національний банк, за оцінками керівництва, не зазнає суттєвих збитків. У зв'язку з цим відповідне забезпечення під імовірні зобов'язання у цій консолідованій фінансовій звітності не створювалося.

34 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

Національний банк визначає розрахункову справедливую вартість фінансових активів і зобов'язань, використовуючи ринкову інформацію (за її наявності) і відповідні методики оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне суб'єктивне судження. Як зазначено в примітці 4, економіка України характеризується особливостями, властивими ринковій економіці перехідного періоду, й активність її фінансового ринку поки що є низькою. Таким чином, розрахунки не завжди відповідають реальним сумам, за які Національний банк міг би реалізувати фінансові активи та зобов'язання з урахуванням поточних обставин.

Фінансові активи та зобов'язання, що відображені за справедливою вартістю. Боргові цінні папери нерезидентів відображені в консолідованому звіті про фінансовий стан за справедливою вартістю. Справедлива вартість цих цінних паперів визначається на підставі котирувань на активному ринку. Справедлива вартість більшої частини цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю, визначалася на підставі даних щодо котирувань на ринку, який не є активним (станом на 31 грудня 2015 року справедлива вартість більшої частини цінних паперів України, що обліковуються за справедливою вартістю, визначалася на підставі даних щодо котирувань на ринку, який не є активним).

Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань суттєво не відрізняється від їх балансової вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти та депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ та внески в рахунок квоти МВФ, інші фінансові активи, банкноти та монети в обігу, кошти банків, кошти державних та інших установ, депозитні сертифікати Національного банку та зобов'язання перед МВФ, інші фінансові зобов'язання.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховував за методом дисконтування грошових потоків. Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування.

Справедливу вартість цінних паперів України, для яких немає активного ринку, Національний банк визначав на підставі дохідного підходу та:

для державних облігацій України – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, яка побудована за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Нельсона-Сігела);

для облігацій інших державних установ – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, яка побудована за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Нельсона-Сігела) та 3-го рівня (премії за ризик цінних паперів порівняно з ризиком ОВДП, яка визначена з використанням експертних суджень на рівні 100 базисних пунктів, що враховує наявність гарантій уряду для цих цінних паперів).

34 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань (продовження)

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості внутрішнього державного боргу в національній валюті використовувалася середньозважена ставка Національного банку за всіма інструментами рефінансування.

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, використовувалася ринкова ставка (облікова ставка Національного банку) плюс 1,5% на дату розрахунку.

Використані ставки дисконтування були такими:

	2016	2015
	Ставка дисконтування, у % річних	Ставка дисконтування, у % річних
Цінні папери України в національній валюті:		
облігації внутрішньої державної позики	9,96 – 17,16	11,05 – 20,72
облігації інших державних установ	18,00 – 18,29	18,52 – 21,48
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994 – 1996 роки)	17,36	25,22
Кредити банкам та іншим позичальникам	15,5	23,5

У наведеній нижче таблиці подано балансову вартість та оцінку справедливої вартості фінансових активів, які не відображаються в консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку за їх справедливою вартістю:

	2016		2015	
	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість	(у мільйонах гривень)	
	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість	Балансова вартість	Розрахункова справедлива вартість
Цінні папери України в національній валюті:				
облігації внутрішньої державної позики	391 936	389 565	397 824	394 795
облігації інших державних установ	2 013	1 932	2 265	2 085
Усього цінних паперів України, які не відображаються за справедливою вартістю	393 949	391 497	400 089	396 880
Внутрішній державний борг	2 002	1 303	2 091	1 014
Кредити банкам та іншим позичальникам	35 456	35 686	65 236	61 705

Беручи до уваги, що розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, слід ураховувати те, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.

34 Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань (продовження)

Справедлива вартість фінансових інструментів за рівнями її оцінки розподілялася таким чином:

	2016			2015		
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
	<i>(у мільйонах гривень)</i>					
Активи, які оцінені за справедливою вартістю:						
Кошти та депозити в іноземній валюті (ф'ючерси)	3	–	–	11	–	–
Цінні папери нерезидентів, які обліковуються за справедливою вартістю	275 208	–	121	171 489	–	121
Цінні папери України, що обліковуються за справедливою вартістю: у національній валюті						
облігації внутрішньої державної позики в іноземній валюті	–	148	–	–	1 260	–
облігації внутрішньої державної позики, номіновані в доларах США	–	–	–	–	765	–
ОЗДП, номіновані в доларах США	–	–	–	1 982	–	–
державні деривативи	357	–	–	418	–	–
Активи за операціями своп	–	–	–	–	1 467	–
Активи, справедлива вартість яких розкривається:						
Цінні папери України в національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	–	389 565	–	–	394 795	–
облігації інших державних установ	–	–	1 932	–	–	2 085
Внутрішній державний борг	–	–	1 303	–	–	1 014
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	–	35 686	–	–	61 705

У 2016 році не відбувалося суттєвих переведень фінансових інструментів між першим і другим рівнями оцінки справедливої вартості. Національний банк вважає переведення між рівнями справедливої вартості такими, що відбулися, станом на кінець звітного періоду.

За фінансовими інструментами, що оцінюються на дату звітності за справедливою вартістю та включені до третього рівня оцінки справедливої вартості, протягом 2016 та 2015 років не відбувалося змін у балансовій вартості, а також не визнавалося жодних доходів або витрат. Зміна елементів вхідних даних до обґрунтовано можливих альтернативних припущень не мала би суттєвого впливу на справедливу вартість таких інструментів станом на 31 грудня 2016 та 2015 років.

35 Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Відповідно до МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” Національний банк відносить свої фінансові активи до таких категорій: за справедливою вартістю та амортизованою собівартістю.

Усі фінансові зобов’язання Національного банку відображаються за амортизованою собівартістю.

Станом на 31 грудня 2016 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи, що обліковуються за справедливою вартістю	Активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	3	49 700	49 703
Цінні папери нерезидентів	275 329	–	275 329
Авуари в СПЗ	–	73 546	73 546
Цінні папери України	505	393 949	394 454
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	35 456	35 456
Внутрішній державний борг	–	2 002	2 002
Внески в рахунок квоти МВФ	–	73 538	73 538
Інші фінансові активи	–	617	617
Усього фінансових активів	275 837	628 808	904 645

Станом на 31 грудня 2015 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи, що обліковуються за справедливою вартістю	Активи, що обліковуються за амортизованою собівартістю	Усього
<i>(у мільйонах гривень)</i>			
Фінансові активи			
Кошти та депозити в іноземній валюті	11	126 252	126 263
Цінні папери нерезидентів	171 610	–	171 610
Авуари в СПЗ	–	212	212
Цінні папери України	4 425	400 089	404 514
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	65 236	65 236
Внутрішній державний борг	–	2 091	2 091
Внески в рахунок квоти МВФ	–	45 631	45 631
Інші фінансові активи	1 467	475	1 942
Усього фінансових активів	177 513	639 986	817 499

36 Операції зі зв’язаними сторонами

Для складання цієї консолідованої фінансової звітності сторони вважаються зв’язаними, якщо вони перебувають під спільним контролем або якщо одна з них має змогу контролювати іншу чи може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень, як зазначено в МСБО 24 “Розкриття інформації про зв’язані сторони”. Під час розгляду всіх відносин, що можуть виникати між зв’язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До зв’язаних сторін Національного банку належать Уряд України, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал тощо.

36 Операції зі зв'язаними сторонами (продовження)

Національний банк під час своєї діяльності здійснює операції зі зв'язаними сторонами. У цій примітці наводяться тільки суттєві операції зі зв'язаними сторонами. Нижче зазначено залишки за цими операціями на кінець року:

	Примітки	2016			2015		
		Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
							<i>(у мільйонах гривень)</i>
Цінні папери України	8	394 454	–	–	404 514	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам		25 618	–	–	25 206	–	–
Кредити Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	9	9 062	–	–	9 700	–	–
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам		(10 322)	–	–	(4 174)	–	–
Внутрішній державний борг		2 002	–	–	2 091	–	–
Інші активи		22	89	–	8	66	–
Кошти банків		19 532	–	–	7 322	–	–
Кошти державних та інших установ	14	45 837	358	2	42 546	352	5
Кошти Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	14	2 310	–	–	8 344	–	–
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до бюджету	19	44 379	–	–	38 164	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		8 032	–	–	31 748	–	–
Інші зобов'язання		22	–	–	5	–	–

До інших зв'язаних сторін включено залишки на рахунку Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Умови зазначених вище операцій були такими:

за довгостроковими кредитами державним банкам (які включено до кредитів банкам та іншим позичальникам у наведеній вище таблиці) станом на 31 грудня 2016 року була встановлена процентна ставка від 7,00% до 29,25% (станом на 31 грудня 2015 року – від 7,00% до 21,50%); ці кредити підлягають погашенню в термін від 1 до 4 років (станом на 31 грудня 2015 року – від 1 до 5 років);

за кредитами, наданими Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, станом на 31 грудня 2016 та 2015 років була встановлена процентна ставка 12,5 %;

за коштами державних та інших установ станом на 31 грудня 2016 та 2015 років відсотки не нараховувалися;

за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на 31 грудня 2016 року була встановлена процентна ставка 6,62% (станом на 31 грудня 2015 року – 5,75%);

за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані державними банками на кореспондентський рахунок у Національному банку (які включено до коштів банків у наведеній вище таблиці), відсотки не нараховуються (станом на 31 грудня 2015 року за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані державними банками на кореспондентський рахунок у Національному банку відсотки не нараховувалися) (примітка 13).

Умови операцій із внутрішнім державним боргом та цінними паперами України розкрито у відповідних примітках.

36 Операції зі зв'язаними сторонами (продовження)

У наведеній нижче таблиці зазначено статті доходів і витрат за операціями зі зв'язаними сторонами:

	2016			2015		
	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
	(у мільйонах гривень)					
Процентні доходи	53 251	–	–	54 094	–	–
Процентні витрати	(3 079)	–	–	(1 795)	–	–
Комісійні доходи	187	–	–	142	–	–
Інші доходи	139	23	–	22	4	–
Витрати на утримання персоналу	–	–	(27)	–	–	36
Інші витрати	(1)	–	–	(46)	(28)	–
Чисте (зменшення)/ збільшення резервів	6 147	–	–	(669)	–	–

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” послуги для Державного казначейства України надаються Національним банком безоплатно.

У 2016 році короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 12,7 мільйона гривень, у тому числі винагорода членам Ради Національного банку становила: Голові Ради Національного банку – 349,7 тисячі гривень, кожному члену Ради по 312,8 тисячі гривень (у 2015 році короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 11,9 мільйона гривень). Сальдо заборгованості за виданими управлінському персоналу кредитами станом на 31 грудня 2016 року відсутнє (станом на 31 грудня 2015 року – 1 мільйон гривень). Ці кредити є непростроченими і незнеціненими.

37 Події, що відбулися після звітної дати

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2017 року № 12-р “Про передачу цілісного майнового комплексу державного підприємства “Поліграфічний комбінат “Україна” по виготовленню цінних паперів” до сфери управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі” цілісний майновий комплекс державного підприємства “Поліграфічний комбінат “Україна” по виготовленню цінних паперів” переданий з управління Національного банку до сфери управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі.

У квітні 2017 року Україна отримала транш за Програмою розширеного фінансування (EFF) у сумі, еквівалентній 734,05 мільйона СПЗ (27 062 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату операції, або 26 204 мільйони гривень за річним курсом МВФ), які зараховано на рахунок Національного банку.

13 квітня 2017 року
м. Київ, Україна